

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
філософський факультет
кафедра політології

В.С. ЛИТВИН

ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ: КІЛЬКІСНІ ВИМІРИ АНАЛІЗУ

Методичні рекомендації
для студентів напряму підготовки "Політологія" філософського факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка

Львів – 2014

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС "ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ: КІЛЬКІСНІ ВИМІРИ АНАЛІЗУ"

Актуальність курсу. Політичні інститути формують стимули, котрі в свою чергу мають дуже значний вплив на стратегічний вибір, зроблений політичними діячами. В цьому сенсі політичні інститути є своєрідними "правилами гри" політичного процесу, а також створені задля вирішення конкретних політичних проблем. З огляду на це, саме кількісний аналіз політичних інститутів може стати тим ключовим чинником, який зі значною долею очевидності свідчитиме про тенденції, перспективи та прогностичні варіанти розвитку політичного процесу.

Саме з огляду на це, запропонований навчальний курс та навчально-методичний комплекс мають розглядатись як один з елементів у контексті такого напрямку сучасної політичної науки, як порівняльна політологія. В заданому випадку наголос зроблено саме на кількісній складовій компаративного аналізу (якісна складова передбачена іншими навчальними курсами, розробленими на кафедрі політології філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка). Курс було розроблено з прицілом на усталені та новітні кількісні механізми, методики, а також виміри аналізу таких політичних інститутів, як соціополітичний поділ, конституційна система правління, політичний режим, глава держави, виконавча влада (урядовий кабінет та система урядування), законодавча влада (парламент і парламентаризм), партії і партійні системи, вибори та виборчі системи, демократизація, глобалізація й трансформація тощо. Методологічно курс сягає своїм корінням теорії раціонального вибору, але він також включає в себе й інші теоретико-методологічні перспективи. Емпірично більшість запропонованих тем у контексті аналізу політичних інститутів будуть обговорюватися у контексті різних політичних режимів – як демократичних, так і авторитарних та перехідних (гібридних). В науковому плані курс повинен бути використаний як механізм диверсифікації і поглиблення (звуження) сфери наукового політологічного аналізу.

Курс "Політичні інститути: кількісні виміри аналізу" є вибіркоким навчальним курсом, який вивчається студентами четвертого курсу філософського факультету зі спеціальності "політологія". Курс розрахований на 72 години і вивчається у першому та другому семестрі навчального року. В структурі годин курсу виокремлено такі частини: лекційна – 25 годин, семінарські заняття – 25 годин, самостійні завдання – 22 години.

Мета курсу: ознайомити студентів із основами та принципами функціонування сучасних політичних інститутів, із особливостями застосування кількісних вимірів та методів у порівняльному аналізі політичних інститутів; виробити у студентів уявлення про ефективність і якість політичних інститутів у сучасних політичних системах.

Теоретична основа/структура курсу. Курс розділено на два змістовні модулі. У першому модулі пропонуємо вивчення політичних інститутів в цілому, їх еволюції і сучасного стану розвитку. В межах кількісних вимірів аналізу до розгляду представлено проблематику неоінституціональних методів політологічних досліджень й доказової політології, запропоновано до розгляду такі політичні інститути як соціополітичний поділ, демократія і демократизація, трансформація, глобалізація, система державного правління, глава держави та виконавча влада. У другому модулі представлено суть та способи кількісних вимірів таких політичних інститутів: парламент і парламентаризм, партії та партійні системи, вибори та виборчі системи, ідеологічний спектр, уряди та урядування (стабільність й ефективність), конституціоналізм, конфлікт тощо.

Методологічні рекомендації. Курс складається із 11 тем, які вивчаються лекційно-семінарським (Тематичний плани дисципліни "Політичні інститути: кількісні виміри аналізу"), а також самостійним методом (на самостійне вивчення було винесено окремі питання у межах лекційних і семінарських занять). У програмі курсу подано основні проблеми, котрі слід з'ясувати у рамках кожної з теми. В планах лекційних занять із дисципліни "Політичні інститути: кількісні виміри аналізу" запропоновано перелік планових лекцій і самостійних завдань курсу, а також перелік питань, які виносяться на заняття з списком використаних джерел. У плані семінарських занять з дисципліни також запропоновано перелік 11 тем семінарських (практичних) занять й питань, які на ці заняття виносяться зі зазначеним списком потрібних задля підготування занять джерел. Теж запропоновано перелік запитань на кожний із модульних контролів (по два модульні контролі або аналогічні їм контрольні заходи в кожному навчальному семестрі). Окремо наприкінці навчально-методичного посібника зазначено список використаної літератури, який полегшить процес підготовки до занять та розширить поле навчального й наукового інтересу студентів.

Тематичні модулі. Курс складається з наступних тематичних модулів: політичні інститути – становлення, еволюція і сучасний стан розвитку; неоінституціоналізм як система методів порівняльного політологічного аналізу; доказова політична наука – роль кількісних методів аналізу; кількісні виміри порівняльного аналізу політичних інститутів; кількісні виміри аналізу інституту соціополітичних поділів; кількісна оцінка та порівняльний аналіз систем державного правління, моделей розподілу та злиття політичної влади; кількісні виміри аналізу інституту глави держави; застосування кількісних методів у порівняльному аналізі інститутів виконавчої влади; парламент і інститут парламентаризму – кількісні виміри аналізу; кількісні виміри аналізу партій і партійних систем; інститути виборів та виборчих систем – кількісні виміри аналізу; кількісні виміри порівняльної політології і аналіз демократизаційних, глобалізаційних та трансформаційних процесів; ефективність урядів та урядування – кількісні виміри

аналізу; конституціоналізм та кількісні виміри аналізу; кількісні виміри аналізу у порівняльній політичній конфліктології та в інших сферах політичного аналізу.

Методи. В ході запропонованого курсу студентам буде запропоновано підхід зі здійснення кількісного вимірювання політичних інститутів на основі порівняльного аналізу (метод окремого випадку, бінарний аналіз, порівняння контрастних та подібних країн, регіональні порівняння, класифікаційні схеми, статистичні, а теж дескриптивні дослідження та крос-темпоральний аналіз), соціологічних методів збору інформації, кібернетичних методів, інституційних методи, системно-структурного методу тощо.

Поточний контроль успішності здійснюється за п'ятибальною шкалою: "5" – відмінно, "4" – добре, "3" – задовільно, "2" – доповнення, "1" – коментарі (участь у дискусії). Реферат й доповідь – 5 балів; есе – 3 бали; тематичні розрахунки – 3 бали. Контроль знань за результатами вивчення окремого змістовного модуля (аналогічного методу контролю, зокрема, підсумкового есе чи тематичного розрахунку) оцінюється в 10 балів (приблизний перелік запитань до модульних контролів запропоновано у частині "Питання, які виносяться на модульні контролі"). Повний рейтинг поточної успішності визначається як повна сума балів, отриманих на семінарських заняттях, а також за підсумками контролю знань на модулях (детальнішу інформацію з приводу оцінювання поточної успішності було запропоновано в частині "Система оцінювання успішності студентів: критерії оцінювання знань і вмінь студентів").

Форма підсумкового контролю – залік із результатів поточної успішності. При цьому в кожному навчальному семестрі матиме місце залік за результатами тих тем і змістовних модулів, які пройдені у семестрі. Кожний семестровий залік оцінюється за шкалою від "0" до "100" балів.

Оцінка за предмет включає в себе рейтинг поточної успішності. Окрім того, оцінка за предмет виставляється за наслідками першого і другого семестру навчального року. Більш детальна інформація запропонована у частині "Шкала якості підсумкової оцінки".

Практичні результати курсу. Студенти повинні оволодіти категоріальним та понятійним апаратом із приводу дослідження політичних інститутів та їх кількісних вимірів порівняльного аналізу, отримати знання стосовно еволюції і сучасного стану розвитку політичних інститутів у демократичних та авторитарних країнах світу (але, насамперед, посткомуністичної Європи). Наслідками вивчення курсу повинні стати знання про взаємозв'язок політичних інститутів у політичній системі, навички їх аналізу в порівняльній перспективі та орієнтування у тенденціях розвитку сучасних країн світу з огляду на ефективність тих політичних інститутів, котрі функціонують у них. Студенти мають навчитись доказово і комплексно підходити до розуміння сучасного політичного процесу на основі кількісного аналізу політичних інститутів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ
"ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ: КІЛЬКІСНІ ВИМІРИ АНАЛІЗУ"
 для студентів напряму підготовки "політологія" філософського факультету
 Львівського національного університету імені Івана Франка

Розділи і теми курсу	Кількість годин			
	Р А З О М	Л Е К Ц І Й Н И Х	С Е М І Н А Р С Ь К И Х	С А М О С Т І Й Н И Х
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1 (СЕМЕСТР № 1)				
Тема 1. Політичні інститути й інституції: становлення, еволюція, сучасний стан розвитку. Неоінституціоналізм як теоретико-методологічний підхід до аналізу політичних інститутів та інституцій.	6	2	2	5
Тема 2. Доказова політологія і кількісні виміри порівняльного аналізу.	6	2	2	5
Тема 3. Інституційні виміри сучасних політичних режимів. Демократизація, трансформація та глобалізація: кількісний компаративний аналіз.	12	5	4	9
Тема 4. Конституціоналізм і кількісні виміри політичного аналізу. Кількісна оцінка та порівняльний аналіз систем державного правління, розподілу та злиття політичної влади. Кількісні виміри порівняльного аналізу інституту соціополітичних поділів.	6	2	2	5
Тема 5. Кількісні виміри аналізу політичного інституту глави держави.	6	2	2	5
УСЬОГО ЗА СЕМЕСТР № 1	54	13	12	29
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 (СЕМЕСТР № 2)				
Тема 5. Кількісні виміри аналізу політичного інституту глави держави.	6	2	2	5
Тема 6. Застосування кількісних методів у порівняльному аналізі інститутів виконавчої влади. Стабільність і ефективність урядів й урядування – кількісні виміри аналізу.	6	2	2	5
Тема 7. Парламент і інститут парламентаризму – кількісні виміри аналізу.	6	2	2	5
Тема 8. Кількісні виміри аналізу партій, партійних систем та ідеологій.	9	2	4	9
Тема 9. Інститути виборів та виборчих систем – кількісні виміри аналізу.	8	3	3	5
Тема 10. Кількісні методи в інших сферах політичного аналізу. Підсумкове заняття.	1	1	-	-
УСЬОГО ЗА СЕМЕСТР № 2	54	12	13	29
УСЬОГО:	108	25	25	58

ТЕМАТИЧНА СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ КУРСУ "ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ: КІЛЬКІСНІ ВИМІРИ АНАЛІЗУ"

для студентів напряму підготовки "політологія" філософського факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка

Тема лекційного заняття	Кількість годин
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1 (СЕМЕСТР № 1)	13
Тема 1. Політичні інститути й інституції: становлення, еволюція, сучасний стан розвитку. Неоінституціоналізм як теоретико-методологічний підхід до аналізу політичних інститутів та інституцій.	2
Тема 2. Доказова політологія і кількісні виміри порівняльного аналізу.	2
Тема 3. Інституційні виміри сучасних політичних режимів. Демократизація, трансформація та глобалізація: кількісний компаративний аналіз.	5
Тема 4. Конституціоналізм і кількісні виміри політичного аналізу. Кількісна оцінка та порівняльний аналіз систем державного правління, розподілу та злиття політичної влади. Кількісні виміри порівняльного аналізу інституту соціополітичних поділів.	2
Тема 5. Кількісні виміри аналізу політичного інституту глави держави.	2
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 (СЕМЕСТР № 2)	12
Тема 5. Кількісні виміри аналізу політичного інституту глави держави.	2
Тема 6. Застосування кількісних методів у порівняльному аналізі інститутів виконавчої влади. Стабільність і ефективність урядів й урядування – кількісні виміри аналізу.	2
Тема 7. Парламент і інститут парламентаризму – кількісні виміри аналізу.	2
Тема 8. Кількісні виміри аналізу партій, партійних систем та ідеологій.	2
Тема 9. Інститути виборів та виборчих систем – кількісні виміри аналізу.	3
Тема 10. Кількісні методи в інших сферах політичного аналізу. Підсумкове заняття.	1
УСЬОГО	25

ТЕМАТИЧНА СТРУКТУРА ПРОГРАМИ САМОСТІЙНИХ ЗАВДАНЬ КУРСУ "ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ: КІЛЬКІСНІ ВИМІРИ АНАЛІЗУ"

для студентів напряму підготовки "політологія" філософського факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка

Тема самостійного завдання	Кількість годин
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1 (СЕМЕСТР № 1)	29
Тема 1. Політичні інститути й інституції: становлення, еволюція, сучасний стан розвитку. Неоінституціоналізм як теоретико-методологічний підхід до аналізу політичних інститутів та інституцій.	5
Тема 2. Доказова політологія і кількісні виміри порівняльного аналізу.	5
Тема 3. Інституційні виміри сучасних політичних режимів. Демократизація, трансформація та глобалізація: кількісний компаративний аналіз.	9
Тема 4. Конституціоналізм і кількісні виміри політичного аналізу. Кількісна оцінка та порівняльний аналіз систем державного правління, розподілу та злиття політичної влади. Кількісні виміри порівняльного аналізу інституту соціополітичних поділів.	5
Тема 5. Кількісні виміри аналізу політичного інституту глави держави.	5
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 (СЕМЕСТР № 2)	29
Тема 5. Кількісні виміри аналізу політичного інституту глави держави.	5
Тема 6. Застосування кількісних методів у порівняльному аналізі інститутів виконавчої влади. Стабільність і ефективність урядів й урядування – кількісні виміри аналізу.	5
Тема 7. Парламент і інститут парламентаризму – кількісні виміри аналізу.	5
Тема 8. Кількісні виміри аналізу партій, партійних систем та ідеологій.	9
Тема 9. Інститути виборів та виборчих систем – кількісні виміри аналізу.	5
Тема 10. Кількісні методи в інших сферах політичного аналізу. Підсумкове заняття.	-
УСЬОГО	58

ТЕМАТИЧНА СТРУКТУРА ПРОГРАМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ КУРСУ "ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ: КІЛЬКІСНІ ВИМІРИ АНАЛІЗУ"

для студентів напряму підготовки "політологія" філософського факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка

Тема семінарського заняття	Кількість годин
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1 (СЕМЕСТР № 1)	12
Тема 1. Політичні інститути й інституції: становлення, еволюція, сучасний стан розвитку. Неоінституціоналізм як теоретико-методологічний підхід до аналізу політичних інститутів та інституцій.	2
Тема 2. Доказова політологія і кількісні виміри порівняльного аналізу.	2
Тема 3. Інституційні виміри сучасних політичних режимів. Демократизація, трансформація та глобалізація: кількісний компаративний аналіз.	4
Тема 4. Конституціоналізм і кількісні виміри політичного аналізу. Кількісна оцінка та порівняльний аналіз систем державного правління, розподілу та злиття політичної влади. Кількісні виміри порівняльного аналізу інституту соціополітичних поділів.	2
Тема 5. Кількісні виміри аналізу політичного інституту глави держави.	2
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 (СЕМЕСТР № 2)	13
Тема 5. Кількісні виміри аналізу політичного інституту глави держави.	2
Тема 6. Застосування кількісних методів у порівняльному аналізі інститутів виконавчої влади. Стабільність і ефективність урядів й урядування – кількісні виміри аналізу.	2
Тема 7. Парламент і інститут парламентаризму – кількісні виміри аналізу.	2
Тема 8. Кількісні виміри аналізу партій, партійних систем та ідеологій.	4
Тема 9. Інститути виборів та виборчих систем – кількісні виміри аналізу.	3
Тема 10. Кількісні методи в інших сферах політичного аналізу. Підсумкове заняття.	-
УСЬОГО	25

ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ІЗ КУРСУ "ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ: КІЛЬКІСНІ ВИМІРИ АНАЛІЗУ"

для студентів напряму підготовки "політологія" філософського факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1 (СЕМЕСТР № 1)

ТЕМА 1 ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 1 СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Політичні інститути й інституції: становлення, еволюція, сучасний стан розвитку. Неоінституціоналізм як теоретико-методологічний підхід до аналізу політичних інститутів та інституцій

План заняття:

1. Соціальний і політичний інститут: становлення, еволюція, сучасний стан розвитку.
2. Політичний інститут і політична інституція: становлення і диференціація понять. Функції політичних інститутів.
3. Неоінституціоналізм – як теоретико-методологічний підхід до аналізу політичних інститутів та інституцій.
4. Політична інституціоналізація: концептуальне визначення та детермінування.

Основні поняття:

Інститут, соціальний інститут, політичний інститут, інституція, політична інституція, інституціоналізм, неоінституціоналізм, порівняльна політологія, кількісний аналіз, структурний функціоналізм, наукова парадигма, інституційна теорія, класифікація інститутів, формальні інститути, неформальні інститути, інститут як норма, інститут як організація, норма, інституціоналізована норма, "тонка" та "товста" інтерпретація інституту, хабітулізація, організація, актор, інституціоналізація, інституціоналізм, фундаторська ортодоксія, тотально-інституційний підхід та інституційно-системне структурування, психологічність інституту, історичність інституту, функціональність інституту, структурність інституту, інститути-речі, інститути-корпорації, функції та значення політичних інститутів, концепт "інститути важливі", інституціоналізм із позицій теорії раціонального вибору, історичний інституціоналізм, соціологічний інституціоналізм, нормативний, емпіричний та міжнародний інституціоналізм, риси і критерії політичної інституціоналізації.

Список наукових і навчальних джерел:

Обов'язкові джерела:

1. Бунецький Л. Аспекти інституціоналізму в сучасній політичній науці: аналіз феномену "політичний інститут" [Електронний ресурс] / Леонід Бунецький // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Серія : Філософія. Політологія. – 2009. – № 91/93. – С. 60-63. – Режим доступу до запропонованої наукової інформації :

- http://papers.univ.kiev.ua/filosofija_politologija/articles/Institutional_aspects_in_modern_political_science_analysis_of_phenomenon_of_political_institute_17084.pdf
2. Вейнгагст Б. Политические институты с позиций концепции рационального выбора [Электронный ресурс] / Б. Вейнгагст // Гудин Р. Политическая наука : новые направления / Р. Гудин, Х.-Д. Клингеманн (научн. редактор русского издания профессор Е.Б. Шестопал). – М. : Вече, 1999. – С. 180-204. – Режим доступа до запропонованої наукової інформації : [http://dl.lux.bookfi.org/genesis/278000/68d71b9f37e710fbf1d6490c757486c0/_as/\[Gudin_R.I.,_K_lingemann_H.-D._\(red.\)\]_Politicheska\(BookFi.org\).doc](http://dl.lux.bookfi.org/genesis/278000/68d71b9f37e710fbf1d6490c757486c0/_as/[Gudin_R.I.,_K_lingemann_H.-D._(red.)]_Politicheska(BookFi.org).doc)
 3. Гавра Д. Понятие социального института [Электронный ресурс] / Дмитрий Гавра // Регион: экономика, политика, социология. – 1999. – № 1-2. – С. 79-83. – Режим доступа до запропонованої інформації : http://hq.soc.pu.ru/materials/golovin/reader/gavra/r_gavra1.rtf
 4. Дюверже М. Политические институты и конституционное право [Электронный ресурс] / Морис Дюверже // Семигин Г. Антология мировой политической мысли : в 5 т. – Т. 2. Зарубежная политическая мысль. XX в. / Геннадий Семигин. – М. : Мысль, 1997. – С. 644-655. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Hrestom/36.php
 5. Зазнаев О. Вторая молодость "долгожителя" : концепт "политический институт" в современной науке [Электронный ресурс] / Олег Зазнаев // Фарукшин М. Проблемы политической науки / Мидхат Фарукшин. – Казань : Центр инновационных технологий, 2005. – С. 3-29. – Режим доступа до ст. : <http://www.ksu.ru/infres/politology/zaznaev.doc>
 6. Кармазіна М. "Інститут" та "інституція" : проблема розрізнення понять [Електронний ресурс] / Марія Кармазіна, Олена Шурбована // Політичний менеджмент. – 2006. – № 4. – С. 10-19. – Режим доступа : <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=59&c=1308>
 7. Патрушев С. Институционализм в политической науке : Этапы, течения, идеи, проблемы [Электронный ресурс] / Сергей Патрушев // Политическая наука. – 2001. – № 2. – С. 146-186. – Режим доступа до ст. : <http://www.pavroz.ru/dov/patrushevinst.pdf>
 8. Питерс Б. Политические институты : вчера и сегодня [Электронный ресурс] / Б. Гай Питерс // Гудин Р. Политическая наука : новые направления / Р. Гудин, Х.-Д. Клингеманн (научн. редактор русского издания профессор Е.Б. Шестопал). – М. : Вече, 1999. – С. 218-232. – Режим доступа до запропонованої в занятті наукової та навчальної інформації : [http://dl.lux.bookfi.org/genesis/278000/68d71b9f37e710fbf1d6490c757486c0/_as/\[Gudin_R.I.,_K_lingemann_H.-D._\(red.\)\]_Politicheska\(BookFi.org\).doc](http://dl.lux.bookfi.org/genesis/278000/68d71b9f37e710fbf1d6490c757486c0/_as/[Gudin_R.I.,_K_lingemann_H.-D._(red.)]_Politicheska(BookFi.org).doc)
 9. Романюк А. Новий інституціоналізм та поняття інституту в політичній науці [Електронний ресурс] // Вісник Львівського університету. Серія : філософські науки. – 2006. – Вип. 9. – С.190 – 199. – Режим доступа до ст. : <http://politolog.at.ua/publ/1-1-0-12>
 10. Романюк А. Порівняльна політологія в системі політичних наук / Анатолій Романюк // Наукова конференція "Політична наука в Україні : стан і перспективи" (Львів, 10-11.05.2007). – Львів : ЦПД ЛНУ ім. І. Франка. – С. 14-22.
 11. Романюк А. Становлення порівняльної політології та головні особливості методу порівняльних досліджень / Анатолій Романюк // Збірник наукових праць "Українська національна ідея : реалії та перспективи розвитку". – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2006. – Вип.16. – С. 15-21.
 12. Ротстайн Б. Политические институты, общие проблемы [Электронный ресурс] / Б. Ротстайн // Гудин Р. Политическая наука : новые направления / Р. Гудин, Х.-Д. Клингеманн (научн. редактор русского издания профессор Е.Б. Шестопал). – М. : Вече, 1999. – С. 149-180. – Режим доступа до запропонованої в занятті наукової та навчальної інформації : [http://dl.lux.bookfi.org/genesis/278000/68d71b9f37e710fbf1d6490c757486c0/_as/\[Gudin_R.I.,_K_lingemann_H.-D._\(red.\)\]_Politicheska\(BookFi.org\).doc](http://dl.lux.bookfi.org/genesis/278000/68d71b9f37e710fbf1d6490c757486c0/_as/[Gudin_R.I.,_K_lingemann_H.-D._(red.)]_Politicheska(BookFi.org).doc)
 13. Савка В. Соціальний інститут/соціальна інституція : спроба термінологічного розмежування та визначення [Електронний ресурс] / Віктор Савка // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. – 2009. – Випуск 15. – С. 158-162. – Режим доступа до ст. : http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mtpsa/2009_15/Savka.pdf
 14. Sartori G. Comparing and Miscomparing [Электронный ресурс] / Giovanni Sartori // Journal of Theoretical Politics. – 1991. – Vol. 3. – No. 3. – P. 243-257. – Режим доступа до інформації : http://www.tsama.org.za/documents/doc_download/283-sartori-1991-comparing-and-miscomparing.html

15. Sartori G. Concept Misformation in Comparative Politics [Електронний ресурс] / Giovanni Sartori // American Political Science Review. – 1970. – Vol. 64. – P. 1033-1053. – Режим доступу до ст. : <http://www.sant.ox.ac.uk/people/knicolaidis/sartori.pdf>

Рекомендовані та додаткові джерела:

1. Андреев Ю. Социальные институты : содержание, функции, структура / Юрий Андреев, Наталья Коржевская, Наталья Костин. – Свердловск : Изд-во Урал. ун-та, 1989. – 83 с.
2. Аптер Д. Сравнительная политология : вчера и сегодня [Електронний ресурс] / Д. Аптер // Гудин Р. Политическая наука : новые направления / Р. Гудин, Х.-Д. Клингеманн (научн. редактор русского издания профессор Е.Б. Шестопал). – М. : Вече, 1999. – С. 361-386. – Режим доступу до запропонованої у занятті наукової та навчальної інформації : [http://dl.lux.bookfi.org/genesis/278000/68d71b9f37e710fbf1d6490c757486c0/_as/\[Gudin_R.I.,_Klingemann_H.-D._\(red.\)\]_Politicheska\(BookFi.org\).doc](http://dl.lux.bookfi.org/genesis/278000/68d71b9f37e710fbf1d6490c757486c0/_as/[Gudin_R.I.,_Klingemann_H.-D._(red.)]_Politicheska(BookFi.org).doc)
3. Бергер П. Що таке інституція? Випадок мови [Електронний ресурс] / Пітер Л. Бергер, Брижіт Бергер // Незалежний культурологічний часопис "І". – 2004. – № 35. – Режим доступу до ст. : <http://www.ji.lviv.ua/n35texts/berger.htm>
4. Быченков В. Институты. Сверхколлективные образования и безличные формы социальной субъектности / Владимир Быченков. – М. : Российская академия социальных наук, 1996. – 976 с.
5. Веблен Т. Теория праздного класса / Т. Веблен. – М. : Прогресс, 1984. – 367 с.
6. Иншаков О. Экономические институты и институции : к вопросу о типологии и классификации [Електронний ресурс] / Олег Иншаков // Социологические исследования. – 2003. – № 9. – С. 42-51. – Режим доступу до ст. : <http://ecsocman.hse.ru/data/178/727/1217/004.INSHAKOV.pdf>
7. Катигрובה О. Сутнісна характеристика понять "інститут" та "інституція" в теорії інновацій [Електронний ресурс] / О. В. Катигрובה // Сборник научных трудов SWorld по материалам международной научно-практической конференции. – 2011. – Режим доступу до інформації : <http://sworld.com.ua/index.php/uk/economy-311/economic-theory-and-history-311/7510-description-of-understanding-sutnsna-qnstitutq-ta-qnstitutsyaq-in-teor-nnovatsy>
8. Комаров М. О понятии социального института / М. С. Комаров // М. Комаров. Введение в социологию : Учебник для высших учебных заведений / М. С. Комаров. – М. : Наука, 1994. – С. 194-203.
9. Коржевская Н. Социальный институт как общественное явление (социологический аспект) / Н.М. Коржевская. – Свердловск, 1983. – 215 с.
10. Мэр П. Сравнительная политология : общие проблемы [Електронний ресурс] / П. Мэр // Гудин, Х.-Д. Клингеманн (научн. редактор русского издания профессор Е.Б. Шестопал). – М. : Вече, 1999. – С. 309-329. – Режим доступу до запропонованої в занятті інформації : [http://dl.lux.bookfi.org/genesis/278000/68d71b9f37e710fbf1d6490c757486c0/_as/\[Gudin_R.I.,_Klingemann_H.-D._\(red.\)\]_Politicheska\(BookFi.org\).doc](http://dl.lux.bookfi.org/genesis/278000/68d71b9f37e710fbf1d6490c757486c0/_as/[Gudin_R.I.,_Klingemann_H.-D._(red.)]_Politicheska(BookFi.org).doc)
11. Норт Д. Вклад неоинституционализма в понимание проблем переходной экономики : лекционное выступление Д. Норта 7 марта 1997 г. [Електронний ресурс] / Д. Норт // (перевод В.Б. Кутилиной). – Режим доступу до ст. : <http://www.finansy.ru/publ/north.htm>
12. Норт Д. Институції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт. – К. : Основи, 2000. – 198 с.
13. Осипов Г. Социальные институты // Осипов Г. Социология. – М., 1990.
14. Паршин П. Семиотика социальных институтов и споры об "интеллектуальной собственности" / П. Б. Паршин // Полис : Политические исследования. – 2004. – № 2. – С. 106-123.
15. Радаев В. Новый институциональный подход : построение исследовательской схемы [Електронний ресурс] / В. В. Радаев // Журнал социологии и социальной антропологии. – 2001. – Т. 4. – № 3. – С. 109-130. – Доступ : <http://www.old.jourssa.ru/2001/3/4aRadaev.pdf>
16. Ребкало В. Політичні інститути в процесі реформування системи влади / В. А. Ребкало, Л. С. Шкляр. – Вид-во НАДУ. – Міленіум, 2003.

17. Седов Л. Институт социальный / Л. А. Седов // Давыдов Ю. Современная западная социология : Словарь / Ю. Н. Давыдов, М. С. Ковалева, А. Ф. Филиппов. – М. : Политиздат, 1990. – С. 117.
18. Фарукшин М. Политические институты демократического общества / Мидхат Фарукшин // Перспективы развития современного общества : Материалы Всероссийской научной конференции (13-14 декабря 2002 г.) : Часть I. – Казань : Изд-во Казан. гос. техн. ун-та, 2003.
19. Хантингтон С. Политический порядок в меняющихся обществах [Электронный ресурс] / Самюэль Хантингтон. – М. : Прогресс-Традиция, 2004. – 480 с. – Режим доступа до кн. : http://yanko.lib.ru/books/politologiya/huntington-polit_poryadok-ru-a.htm
20. Acemoglu D. Modeling Inefficient Institutions [Электронный ресурс] / Daron Acemoglu // NBER Working Paper. – 2006. – No. 11940. – 56 p. – Доступ : <http://www.nber.org/papers/w11940.pdf>
21. Alt J. Rules, Restrictions, Constraints : Structure and Process in the New Institutional Economics / J. Alt, K. Shepsle // Journal of Institutional and Theoretical Economics. – 1998. – Vol. 154. – No. 4. – P. 735-743.
22. Beyme K. Institutional engineering and transition to democracy / K. von Beyme // Zielonka J. Democratic consolidation in Eastern Europe : Vol 1. Institutional engineering / J. Zielonka. – Oxford and N.Y. : Oxford University Press, 2001.
23. Bogdanor V. The Blackwell encyclopedia of political institutions / V. Bogdanor. – Oxford and N.Y. : Basil Blackwell, 1987. – P. 291.
24. Carey J. Parchment, Equilibria, and Institutions / John Carey // Comparative Political Studies. – 2000. – Vol. 33. – No. 6-7. – P. 735-761.
25. Cox G. Setting the Agenda : Responsible Party Government in the U.S. House of Representatives / Gary W. Cox, Mathew D. McCubbins. – Cambridge, 2005. – 352 p.
26. Czada R. Institutions and political choice : On the limits of rationality / Roland M. Czada, Adrienne Windhoff-Héritier, Hans Keman. – Amsterdam : VU University Press, 1998. – 297 p.
27. Diermeier D. Institutionalism as a Methodology / Daniel Diermeier, Keith Krehbiel // Journal of Theoretical Politics. – 2003. – Vol. 15. – No. 2. – P. 123-144.
28. Engerman S. Debating the Role of Institutions in Political and Economic Development : Theory, History, and Findings / Stanley Engerman, Kenneth Sokoloff // Annual Review of Political Science. – 2008. – Vol. 11. – P. 119-135.
29. Goodin R. Institutions and their design / Robert E. Goodin // Goodin R. The theory of institutional design / Robert E. Goodin. – Cambridge : Cambridge University Press, 1998. – P. 1-53.
30. Gorges M. New institutionalist explanations for institutional change : A note of caution / Michael J. Gorges // Politics. – 2001. – Vol. 21. – No. 2. – P. 137-145.
31. Hall P. Political science and the three new institutionalisms [Электронный ресурс] / Peter A. Hall, Rosemary C. R. Taylor // Political Studies. – 1996. – Vol. 44. – P. 936-957. – Режим доступа : <http://chenry.webhost.utexas.edu/core/Course%20Materials/Hall%26TaylorPolStuds/9705162186.pdf>
32. Helmke G. Informal Institutions and Comparative Politics : A Research Agenda [Электронный ресурс] / Gretchen Helmke, Steven Levitsky // Perspectives on Politics. – 2004. – Vol. 2. – No. 4. – P. 725-740. – Режим доступа : http://www.wcfia.harvard.edu/sites/default/files/883_informal-institutions.pdf
33. Knight J. Institutions and Social Conflict / Jack Knight. – Cambridge University Press, 1992. – 252 p.
34. Lane J-E. The new institutional politics : Performance and outcomes / Jan-Erik Lane, Svante O. Ersson. – London and N.Y. : Routledge, 2000. – 329 p.
35. March J. Elaborating the "New Institutionalism" [Электронный ресурс] / James March, Johan P. Olsen // Unpublished Manuscript, 2005. – 28 p. – Режим доступа до вказаної інформації : http://www.sv.uio.no/arena/english/research/publications/arena-publications/workingpapers/early-version/working-papers2005/papers/wp05_11.pdf
36. March J. Institutional perspectives / James March, Johan P. Olsen // Brown B. Comparative politics : Notes and readings / Bernard Edward Brown. – Fort Worth : Harcourt College Publishers, 2000. – 408 p.

37. March J. Rediscovering institutions : The organizational basis of politics / James March, Johan P. Olsen. – N.Y. : The Free Press, 1989. – 227 p.
38. March J. The new institutionalism : Organizational factors in political life [Електронний ресурс] / James March, Johan P. Olsen // American Political Science Review. – 1984. – Vol. 78. – P. 734-749. – Режим доступу до запропонованої у занятті наукової та навчальної інформації: http://bss.sfsu.edu/sguo/Renmin/June%2021_institutionalism/New%20Institutionalism_James%20March.pdf
39. Murillo M. Variation in Institutional Strength / María Victoria Murillo, Steven Levitsky // Annual Review of Political Science. – 2009. – Vol. 12. – No. 1. – P. 115-133.
40. Offe C. Designing institutions in East European transitions [Електронний ресурс] / Claus Offe // Goodin R. The theory of institutional design / Robert E. Goodin. – Cambridge : Cambridge University Press, 1998. – P. 199-226. – Доступ : http://www.ihs.ac.at/publications/pol/pw_19.pdf
41. Peters B. Institutional theory : Problems and prospects. – Vienna : Institute for Advanced Studies, 2000. – 18 p.
42. Powell W. The new institutionalism in organizational analysis / Walter W. Powell, Paul DiMaggio. – Chicago, London : The University of Chicago Press, 1991. – 478 p.
43. Remmer K. Theoretical Decay and Theoretical Development : The Resurgence of Institutional Analysis / Karen Remmer // World Politics. – 1997. – Vol. 50. – No. 1. – P. 34-61.
44. Rhodes R. The Oxford Handbook of Political Institutions / R. A. W. Rhodes, Sarah A. Binder, Bert A. Rockman. – Oxford Handbooks Online, 2008. – 834 p.
45. Schmidt V. Discursive Institutionalism : The Explanatory Power of Ideas and Discourse / Vivien Schmidt // Annual Review of Political Science. – 2008. – Vol. 11. – P. 303-326.
46. Scott R. The adolescence of institutional theory [Електронний ресурс] / Richard Scott // Administrative Science Quarterly. – 1987. – Vol. 32. – P. 493-511. – Режим доступу до ст. : <http://users.business.uconn.edu/jgoodman/MGMT%206201%20Assigned%20Readings%202008/10%20Institutional%20theory/Scott%201987.pdf>
47. Shepsle K. Analyzing Politics : Rationality, Behavior, and Institutions / Kenneth A. Shepsle. – W.W. Norton, 2010. – 548 p.
48. Shepsle K. Studying Institutions. Some Lessons from the Rational Choice Approach / Kenneth Shepsle // Journal of Theoretical Politics. – 1989. – Vol. 1. – P. 131-147.
49. Sweet A. The institutionalization of Europe / Alec Stone Sweet, Wayne Sandholtz, Neil Fligstein. – Oxford and N.Y. : Oxford University Press, 2001. – 273 p.
50. Thelen K. Historical Institutionalism in Comparative Politics / Kathleen Thelen // Annual Review of Political Science. – 1999. – Vol. 2. – P. 369-404.
51. Tsebelis G. Veto Players. How Political Institutions Work. Princeton / George Tsebelis // NJ : Princeton University Press, 2002. – 317 p.
52. Weingast B. Rational-choice Institutionalism / Barry Weingast // Katznelson I. Political Science : The State of the Discipline / Ira Katznelson, Helen Milner. – NY : W. W. Norton & Company.

ТЕМА 2

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Доказова політологія і кількісні виміри порівняльного аналізу

План заняття:

1. Кількісний компаративний аналіз політичних інститутів: концептуалізація понять та теоретико-методологічна структуризація підходу.
 - а. Індекси, індикатори, маркери, вимірювання – понятійно-категоріальний апарат кількісного порівняльного аналізу політичних інститутів.

- b. Методи порівняльних досліджень політичних інститутів на основі індексів – становлення та класифікація.
 - c. Теоретико-методологічні засади структурування кількісних вимірювань політичних інститутів.
2. Теоретичні ефекти політичних інститутів.
- a. Теорія "замороження" партійних систем.
 - b. Закон кубічного кореня.
 - c. Закон Дюверже.
 - d. Закон мінімально-переможних коаліцій.
 - e. Теорема серединного виборця.
 - f. Теорія централізації та децентралізації.
 - g. "Залізний" закон олігархії.
 - h. Гіпотеза всеохоплення.
 - i. Закон Вагнера.
 - j. Інші теоретичні ефекти політичних інститутів ("вирва причинності", теорія "початкового розташування", "дилема в'язня", закон Тінгстена, теорія перехресного тиску).

Основні поняття:

Порівняльний аналіз, доказова політологія, кількісні виміри, індекс, індикатор, вимір, вимірювання, змінна маркер, оцінка, типи індексів, періоди науково становлення індексного аналізу, інституціоналізм, біхевіоралізм, неоінституціоналізм, case-study, бінарне порівняння, регіональне порівняння, тематичне порівняння, крос-національне порівняння, крос-темпоральне порівняння, кластерний та факторний аналіз, казусно-орієнтовані порівняння, закон, гіпотеза, теорія, системний аналіз, функціоналізм, теорія раціонального вибору, "теорія замороження", закон кубічного кореня, закон Дюверже, закон мінімально-переможних коаліцій, теорема серединного виборця, теорія централізації та децентралізації, "залізний" закон олігархії, гіпотеза всеохоплення, закон Вагнера, теорія "початкового розташування", "вирва причинності", "дилема в'язня", закон Тінгстена, теорія перехресного тиску, теорія доміно, принцип балансу сил, J-крива Девіса, закон Мея, теорія залежності Франка, історичний закон Маркса, теорія конвергенції З. Бжезинські і С. Хантінгтона.

Список наукових і навчальних джерел:

Обов'язкові джерела:

1. Антанович Н. Индексы как измерительный инструмент в политологии [Електронний ресурс] / Нина Антанович // Веснік Брєсцкага універсітєта : Серія 1 (Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія). – 2010. – № 1. – С. 161. – Режим доступу до запропонованої інформації : <http://www.elib.bsu.by/bitstream/123456789/12407/1/ИНДЕКСЫ%20КАК%20ИЗМЕРИТЕЛЬНЫЙ%20ИНСТРУМЕНТ%20В%20ПОЛИТОЛОГИИ.doc>
2. Доган М. Сравнительная политическая социология / М. Доган, Д. Пеласси (пер. Т. И. Шумилина). – М. : Соц.-полит. журн., 1994. – С. 167-180.
3. Ильин М. Сравнительная политология : научная компаративистика в системе политического знания [Електронний ресурс] / М. В. Ильин // Полис. – 2001. – № 4. – С. 162-175. – Доступ :

http://haritonova.professorjournal.ru/c/document_library/get_file?p_l_id=24727&folderId=627448&name=DLFE-14808.pdf

4. Кармазіна М. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях [Електронний ресурс] / Марія Кармазіна, Олена Могилевець // Політичний менеджмент. – 2006. – № 5. – С. 3-17. – Доступ : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pome/2006_5.pdf
5. Ларсен С. Теория и методы в современной политической науке. Первая попытка теоретического синтеза / С.У. Ларсен (перевод – Е.А. Жукова). – Москва : РОССПЭН, 2009. – 751 с.
6. Мельвиль А. Политический атлас современности : Опыт многомерного статистического анализа политических систем современных государств [Електронний ресурс] / А. Мельвиль, М. Ильин, Е. Мелешкина, М. Миронюк, Ю. Полуни, И. Тимофеев. – Москва, 2007. – 272 с. – Режим доступа до кн. : http://worldpolities.org/files/Politatlas_full.pdf
7. Попова О. "Измерительный инструмент" в сравнительной политологии : к вопросу о нерешенных проблемах [Електронний ресурс] / О.В. Попова // Политэкс (Politex : Политическая экспертиза). – 2009. – № 1. – С. 271-291. – Режим доступа до інформації : <http://www.politex.info/content/view/549/30/>
8. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи : [монографія] / Анатолій Романюк. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 391 с.
9. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи : інституційний вимір / Анатолій Романюк. – Львів : ЦПД ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 272 с.
10. Сартори Дж. Искажение концептов в сравнительной политологии [Електронний ресурс] / Джованни Сартори // Полис : Политические исследования. – 2003. – № 3. – С. 67-77. – Доступ : http://haritonova.professorjournal.ru/c/document_library/get_file?p_l_id=24727&folderId=67734&name=DLFE-2841.doc
11. Сморгунов Л. Сравнительная политология: проблемы и этапы развития / Леонид Сморгунов // Вестник Московского университета (Серия 12: Политические науки). – 1999. – № 2.
12. Lijphart A. Comparative Politics and the Comparative Method [Електронний ресурс] / Arendt Lijphart // American Political Science Review. – 1971. – Vol. 65. – No. 5. – P. 652-693. – Режим доступа до ст. : <http://dcpis.upf.edu/~raimundo-viejo/docencia/girona/Lijhardt.pdf>

Рекомендовані та додаткові джерела:

1. Голосов Г. Сравнительная политология : 3-е изд., перераб. и доп. [Електронний ресурс]. – Изд-во Европ. ун-та в Санкт-Петербурге, 2001. – 368 с. – Режим доступа до інформації : http://old.eu.spb.ru/socio/regions/polit_text.pdf
2. Мэр П. Сравнительная политология : общие проблемы [Електронний ресурс] / П. Мэр // Гудин, Х.-Д. Клингеманн (научн. редактор русского издания профессор Е.Б. Шестопал). – М. : Вече, 1999. – С. 309-329. – Режим доступа до запропонованої в занятті інформації : [http://dl.lux.bookfi.org/genesis/278000/68d71b9f37e710fbf1d6490c757486c0/_as/\[Gudin_R.I.,_Klingemann_H.-D._\(red.\)\]_Politicheska\(BookFi.org\).doc](http://dl.lux.bookfi.org/genesis/278000/68d71b9f37e710fbf1d6490c757486c0/_as/[Gudin_R.I.,_Klingemann_H.-D._(red.)]_Politicheska(BookFi.org).doc)
3. Чилкот Р. Теории сравнительной политологии : В поисках парадигмы / Рональд Чилкот. – ИНФРА-М, 2001 – 560 с.
4. Carey J. Parchment, Equilibria, and Institutions / John Carey // Comparative Political Studies. – 2000. – Vol. 33. – No. 6-7. – P. 735-761.
5. Deschouster K. Freezing Pillars and Frozen Cleavages / Kris Deschouster // Karvoncn L. Party Systems and Voter Alignments Revisited / Lauri Karvonen, Stein Kuhnle. – London, New York : Routledge, 2001. – P. 205-221.
6. Downs A. An Economic Theory of Democracy / Anthony Downs. – New York : Harper, 1957. – 310 p.
7. Duverger M. Duverger's Law : Forty Years Later / Maurice Duverger // Grofman B. Electoral Laws and Their Political Consequences / Bernard Grofman, Arend Lijphart. – New York : Agathon Press, 1986. – P. 69-84.

8. Johari J. Contemporary Political Theory : New Dimensions, Basic Concepts and Major Trends / J. C. Johari. – Sterling Publishers Pvt. Ltd, 1987. – 756 p.
9. Karvonen L. Party Systems and Voter Alignments Revisited / Lauri Karvonen, Stein Kuhnle. – London, New York : Routledge, 2001. – 317 p.
10. Kinder D. Experimental foundations of political science / Donald R. Kinder, Thomas R. Palfrey. – University of Michigan Press, 1993. – 498 p.
11. Krehbiel K. Pivotal Politics : A Theory of U.S. Lawmaking / Keith Krehbiel. – University of Chicago Press, 1998. – 258 p.
12. Larsen S. Theory and methods in the social sciences : textbook for first year social scientists / Stein Ugelvik Larsen. – Social Science Monographs, 2002. – 286 p.
13. Lipset S. Party Systems and Voter Alignments : Cross-National Perspectives / Seymour Martin Lipset, Stein Rokkan. – New York : Free Press, 1967. – 554 p.
14. Lupia A. Lost in Translation : Social Choice Theory is Misapplied Against Legislative Intent / Arthur Lupia and Mathew D. McCubbins // Journal of Contemporary Legal Issues. – 2005. – Vol. 14. – P. 585-617.
15. Macridis R. Comparative Politics : Notes and Readings / Roy C. Macridis, Bernard Edward Brown. – Illinois : Dorsey Press, 1972. – 534 p.
16. Mair P. Party System Change : Approaches And Interpretations / Peter Mair. – Oxford : Clarendon Press, 1998. – 244 p.
17. Marsh D. Theory and methods in political science / David Marsh, Gerry Stoker. – Palgrave Macmillan, 2010. – 392 p.
18. McCarty N. Political Game Theory : An Introduction / Nolan McCarty, Adam Meirowitz. – Cambridge, 2007. – 431 p.
19. McNabb D. Research methods for political science : quantitative and qualitative methods / David E. McNabb. – M.E. Sharpe, 2004. – 571 p.
20. Monroe K. Contemporary Empirical Political Theory / Kristen Monroe. – University of California Press, 1997. – 329 p.
21. Moser R. Electoral Systems and the Number of Parties in Postcommunist States / Robert G. Moser // World Politics. – 1999. – Vol. 15. – P. 359-384.
22. Munck G. Debating the Direction of Comparative Politics : An Analysis of Leading Journals [Електронний ресурс] / Gerardo L. Munck, Richard Snyder // Comparative Political Studies. – 2007. – Vol. 40. – No. 1. – P. 5-31. – Режим доступу до запропонованої наукової інформації : http://brown.edu/Departments/Political_Science/people/documents/DebatingtheDirectionofComparativePolitics.pdf
23. Olson M. The Logic of Collective Action : Public Goods and the Theory of Groups / Mancur Olson. – Harvard University Press, 1965. – 198 p.
24. Peters G. Comparative Politics : Theory and Method / B. Guy Peters. – New York : University Press, 1998. – 262 p.
25. Przeworski A. The Logic of Comparative Social Inquiry / Adam Przeworski, Henry Teune. – Krieger, 2001. – 153 p.
26. Rae D. The Political Consequences of Electoral Laws / Douglas W. Rae. – Yale University Press, 1967. – 173 p.
27. Riker W. Duverger's Law Revisited / William Riker // Grofman B. Electoral Laws and Their Political Consequences / Bernard Grofman, Arend Lijphart. – New York : Agathon Press, 1986. – P. 19-42.
28. Riker W. The Theory of Political Coalitions / William H. Riker. – New Haven : Yale University Press, 1962. – 300 p.
29. Riker W. The Two-Party System and Duverger's Law : An Essay on the History of Political Science / William H. Riker // American Political Science Review. – 1982. – Vol. 76. – P. 753-766.
30. Rose R. Persistence and Change in Western Party Systems since 1945 / Richard Rose, Derek Urwin // Political Studies. – 1970. – Vol. 18. – No. 3. – P. 287-319.
31. Sartori G. Parties and party systems : a framework for analysis / Giovanni Sartori. – ECPR Press, 2005. – 342 p.

32. Sartori G. The Influence of Electoral Systems : Faulty Laws or Faulty Method? / Giovanni Sartori // Grofman B. Electoral Laws and Their Political Consequences / Bernard Grofman, Arend Lijphart. – New York : Agathon Press, 1986. – P. 48-52.
33. Shepsle K. Analyzing Politics : Rationality, Behavior, and Institutions / Kenneth A. Shepsle. – W.W. Norton, 2010. – 548 p.
34. Taagepera R. Reformulating the Cube Law for Proportional Representation Elections / Rein Taagepera // American Political Science Review. – 1986. – Vol. 80. – No. 2. – P. 489-504.
35. Taagepera R. Seats and Votes : A Generalization of the Cube Law of Elections / Rein Taagepera // Social Science Research. – 1973. – No. 2. – P. 257-275.
36. Taagepera R. Seats and Votes : The Effects and Determinants of Electoral Systems / Rein Taagepera, Matthew Soberg Shugart. – Yale University Press, 1989. – 292 p.
37. Taagepera R. The Number of Parties as a Function of Heterogeneity and Electoral Systems / Rein Taagepera // Comparative Political Studies. – 1999. – Vol. 32. – No. 5. – P. 531-548.
38. Tufte E. The Relationship between Seats and Votes in Two-Party Systems / Edward Tufte // American Political Science Review. – 1973. – Vol. 67. – No. 2. – P. 540-554.
39. Ware A. Political Parties and Party Systems / Alan Ware. – Oxford : Oxford University Press, 1996. – P. 147-175.
40. Wiarda H. Introduction to Comparative Politics : Concepts and Processes / Howard J. Wiarda. – Belmont : Wadsworth Publishing Company, 1993. – 241 p.

ТЕМА 3

Інституційні виміри сучасних політичних режимів. Демократизація, трансформація та глобалізація: кількісний компаративний аналіз

Частина 1

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 3 СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Інституційні виміри сучасних політичних режимів. Демократизація: кількісний компаративний аналіз

План заняття:

1. Демократія та демократизація – кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу (індивідуальні проекти): індекс політичної демократії Ф. Катрайта, індекс демократичної дії Д. Нейбауера, індекс демократизації Т. Ванханена, індекс політичної демократії К. Боллена, індекс демократизації Р. Гастіла, "новий індекс демократизації" К. Херпфера.
2. Демократія/автократія і демократизація/авторитаризація: кількісні виміри аналізу (організаційні проекти):
 - а. Проект "Політія".
 - б. Проекти Тату Ванханена (Гельсінського університету).
 - с. Громадянські права і політичні свободи "Freedom House".
 - д. Індекси проекту "Ліберальні інститути".
3. Свобода преси: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу:
 - а. "Індекс свободи преси" організації "Репортери без меж".
 - б. Проекти організації "Freedom House".
4. Економічна свобода: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу:

- a. "Економічна свобода у світі" інститутів Катона та Фрейзера.
- b. "Індекс економічної свободи" фонду "Спадщина".
- c. "Світовий огляд економічної свободи" "Freedom House".

Основні поняття:

Демократія, автократія, демократизація, авторитаризація, політична демократія, індекс політичної демократії Ф. Катрайта, індекс демократичної дії Д. Нейбауера, індекс демократизації Т. Ванханена, індекс політичної демократії К. Боллена, індекс демократизації Р. Гастіла, новий індекс демократизації К. Херпфера, політія, проект "Політія", демократія та анократія, політичний транзит, проекти Тату Ванханена (чи Гельсінського університету), індекс рівня демократизації, громадянські права та політичні свободи "Freedom House", "Свобода у світі", індекси проекту "ліберальні інститути", свобода преси, "Індекс свободи преси" організації "Репортери без меж", свобода мережі, економічна свобода, політична свобода, позитивна свобода, "Індекс економічної свободи" фонду "Спадщина", "Економічна свобода у світі" інститутів Катона та Фрейзера, види економічної свободи, індикатори економічної свободи, порівняльна політологія, індексний аналіз.

Список наукових і навчальних джерел:

Обов'язкові джерела:

1. Зельницький А. Измерение индекса демократии как предпосылка управления процессом демократизации (Украина и посткоммунистические страны Центральной и Восточной Европы, 1994-2004) [Електронний ресурс] / А. Зельницький // Социология : теория, методы, маркетинг. – 2004. – № 2. – С. 156-168. – Режим доступу до запропонованої інформації : http://ecsocman.hse.ru/data/137/615/1231/11_Zelnitsky.pdf
2. Мельвиль А. Политический атлас современности : Опыт многомерного статистического анализа политических систем современных государств [Електронний ресурс] / А. Мельвиль, М. Ильин, Е. Мелешкина, М. Миронюк, Ю. Полуин, И. Тимофеев. – Москва, 2007. – 272 с. – Режим доступу до кн. : http://worldpolities.org/files/Politatlas_full.pdf
3. Миронюк М. Универсальные сравнения с использованием количественных методов анализа (Обзор прецедентов) [Електронний ресурс] / М. Г. Миронюк, И. Н. Тимофеев, Я. И. Ваславский // Политическая наука : Институт научной информации по общественным наукам РАН. – 2007. – № 3. – С. 43-76. – Доступ : <http://politstudies.ru/fulltext/2006/5/4.htm>
4. Палас Н. Индексы демократизации Т. Ванханена та організації "Freedom House" як одні з пріоритетних методів визначення рівня демократизації у кінці XIX – початку XXI ст. [Електронний ресурс] // Українська національна ідея : реалії та перспективи розвитку. – 2010. – № 22. – С. 117-123. – Доступ : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Unir/2010_22/20.pdf
5. Херпфер К. Новый индекс демократии. Демократизация общественности в пятнадцати государствах Центральной и Восточной Европы (1991–1998) [Електронний ресурс] / К. Херпфер // Социология : теория, методы, маркетинг. – 2001. – № 3. – С. 123-150. – Режим доступу до ст. : http://i-soc.com.ua/journal/N3_2001r_8.pdf
6. Шведа Ю. Индикаторы демократизации Тату Ванханена [Електронний ресурс] / Юрій Шведа // Выборы та демократія. – 2009. – № 4 (22). – С. 44-52. – Режим доступу до інформації : <http://www.eli.org.ua/upload/iblock/dba/Vybory-4-22-2009.pdf>
7. Шведа Ю. Индикаторы та стратегії демократизації політичної системи [Електронний ресурс] / Юрій Шведа // Балущька Л., Романюк А. Перспективи політичної реформи в Україні у контексті президентських виборів 2010 року. – Львів : ЦПД, 2009. – С.77-99. – Режим доступу : <http://postua.info/news.php?nid=36>

8. Hadenius A. Assessing Alternative Indices of Democracy [Електронний ресурс] / Axel Hadenius, Jan Teorell // Political Concepts, Committee on Concepts and Methods, Working Paper Series. – August 2005. – 47 p. – Режим доступу до вказаної інформації : <http://www.concepts-methods.org/Files/WorkingPaper/PC%206%20Hadenius%20Teorell.pdf>
9. Marshall M. Polity IV Project : Political Regime Characteristics and Transitions, 1800-2010 / Monty G. Marshall, Keith Jagers, Ted Robert Gurr. – Режим доступу до вказаної інформації : <http://www.systemicpeace.org/polity/polity4.htm>
10. Munck G. Conceptualizing and Measuring Democracy : Evaluating Alternative Indices / Gerardo Munck, Jay Verkuilen // Comparative Political Studies. – 2002. – Vol. 35. – No. 1. – P. 5-34. – Режим доступу : http://www-bcf.usc.edu/~munck/pdf/Munck_Verkuilen%20CPS%202002.pdf

Рекомендовані та додаткові джерела:

1. Arendt H. What is Freedom? / Hannah Arendt // Arendt H. Between Past and Future : Eight Exercises in Political Thought / Hannah Arendt. – New York : Penguin, 1993. – 306 p.
2. Bollen K. Political democracy : Conceptual and measurement traps / Kenneth Bollen // Inkeles A. On measuring democracy : Its consequences and concomitants / Alex Inkeles. – New Brunswick, New Jersey : Transactions Publishers, Alex. – P. 3-20.
3. Bollen K. Political Rights and Political Liberties in Nations : An Evaluation of Human Rights Measures, 1950 to 1984 / Kenneth Bollen // Human Rights Quarterly. – 1986. – Vol. 8. – No. 4. – P. 567-591.
4. Bollen K. World System Position, Dependence, and Democracy : The Cross - National Evidence / Kenneth Bollen // American Sociological Review. – 1983. – Vol. 48. – No. 4. – P. 469-470.
5. Cutright P. National Political Development : Measurement and Analysis / Phillips Cutright // American Sociological Review. – 1963. – Vol. 28. – No. 2. – P. 253-264.
6. Gastil R. The Comparative Survey of Freedom : Experiences and Suggestions / Raymond Gastil // Studies in International Comparative Development. – 1990. – Vol. 25. – No. 1. – P. 25-50.
7. Gastil R. The Past, Present and Future of Democracy / Raymond Gastil // Journal of International Affairs. – 1994. – Vol. 38. – No. 2. – P. 162-163.
8. Giannonea D. Political and ideological aspects in the measurement of democracy : the Freedom House case / Diego Giannonea // Democratization. – 2010. – Vol. 7. – No. 1. – P. 68-97.
9. Gwartney J. Economic Freedom in the World, 1975-1995 / James D. Gwartney, Robert Lawson, Walter Block. – Vancouver : Fraser Institute, 1996. – 308 p.
10. Jacoby D. Laboring for Freedom : A New Look at the History of Labor in America / Daniel Jacoby. – Armonk, NY : ME Sharpe, 1998. – 209 p.
11. Kaplan R. Freedom in the World : The Annual Survey of Political Rights and Civil Liberties, 1998-1999 / Roger Kaplan, Nicholas Rescher. – Transaction Publishers, 1999. – 565 p.
12. Kompridis N. The Idea of a New Beginning : A Romantic Source of Normativity and Freedom / Nikolas Kompridis // Kompridis N. Philosophical Romanticism / Nikolas Kompridis. – New York : Routledge, 2007. – P. 32-59.
13. Mainwaring S. Classifying Political Regimes in Latin America, 1945-1999 [Електронний ресурс] / Scott Mainwaring, Daniel Brink, Anibal Perez-Linan // Studies in Comparative International Development. – 2001. – Vol. 36. – No. 1. – P. 37-65. – Режим доступу до ст. : <http://kellogg.nd.edu/publications/workingpapers/WPS/280.pdf>
14. Przeworski A. Freedom to choose and democracy [Електронний ресурс] / Adam Przeworski // Economics and Philosophy. – 2003. – Vol. 19. – P. 265-279. – Режим доступу до інформації : <http://politics.as.nyu.edu/docs/IO/2800/choice.pdf>
15. Vanhanen T. Measures of Democracy 1810-2008 [Електронний ресурс] / Tatu Vanhanen. – Режим доступу : http://www.fsd.uta.fi/aineistot/taustatieto/FSD1289/Introduction_2009.pdf
16. Vanhanen T. Measures of Democracy 1810-2010 : computer file, FSD1289, version 5.0 (2011-07-07) / Tatu Vanhanen // Tampere : Finnish Social Science Data Archive, 2011. – Режим доступу до інформації : <http://www.fsd.uta.fi/english/data/catalogue/FSD1289/>
17. Vanhanen T. The process of democratization : A comparative study of 147 states, 1980-88 / Tatu Vanhanen. – N.Y. : Crane Russak, 1990. – 327 p.

ТЕМА 3

Інституційні виміри сучасних політичних режимів. Демократизація, трансформація та глобалізація: кількісний компаративний аналіз

Частина 2 ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 4 СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Інституційні виміри сучасних політичних режимів. Трансформація та глобалізація: кількісний компаративний аналіз

План заняття:

1. Політична трансформація: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу:
 - a. Індекс людського розвитку.
 - b. Проекти організації "Freedom House": "Нації у транзиті" та "Країни на роздоріжжі".
 - c. Проекти фонду Бертельсманна: індекс трансформації Бертельсманна та індикатори сталого урядування.
 - d. Проекти організації "Transparency International": індекс сприйняття корупції, світовий барометр корупції та індекс хабародавців.
 - e. Класифікація неосоціалістичних країн – проект академії наук СРСР.
 - f. Проект "Політичний атлас сучасності".
2. Глобалізація: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу:
 - a. КОF індекс глобалізації.
 - b. Індекс глобалізації А.Т. Kearney.
 - c. CSGR індекс глобалізації.
 - d. GlobalIndex проекту "TransEurope".
 - e. Індекс глобалізації Маастрихтського університету.

Основні поняття:

Політична трансформація, транзит, індекс людського розвитку, індекс якості життя, індекс фізичної якості життя, валове національне щастя, міжнародний індекс щастя, істинний показник прогресу, індекс гендерної нерівності, індикатор справжнього прогресу, проект "Нації у транзиті", політичний і економічний транзит, консолідовані демократії, напівконсолідовані демократії, перехідні режими, напівконсолідовані автократії, консолідовані автократії, проект "Країни на роздоріжжі", проекти фонду Бертельсманна, індекс трансформації Бертельсманна, статусний індекс, політична та економічна трансформація, індекс управління, індикатори сталого урядування, проекти організації "Transparency International", індекс сприйняття корупції, світовий барометр корупції, індекс хабародавців, класифікація неосоціалістичних країн, кластерний та багатовимірний аналіз, метод головних компонент, "Політичний атлас сучасності", дискримінантний аналіз, індекс державності, індекс внутрішніх та зовнішніх загроз, індекс потенціалу міжнародного впливу, індекс якості життя та індекс інституційних основ демократії, глобалізація, мундіалізація, Індекс глобалізації А.Т. Kearney, CSGR

індекс глобалізації, КОФ індекс глобалізації, GlobalIndex проекту "TransEurope", Індекс глобалізації Маастрихтського університету.

Список наукових і навчальних джерел:

Обов'язкові джерела:

1. Глобальные индексы для измерения глобального мира : Лекция 17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до інформації : http://msu-students.ru/Stat_lectures/stat37.pdf
2. Дем'яненко Б. Україні в світ у 2010 році : Компаративний аналіз методами міжнародного ранжування [Електронний ресурс] / Борис Дем'яненко // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2011. – Вип. 22. – С. 281-293. – Режим доступу до інформації : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Sup/2011_22/Rozdil_3/01_Demyanenko.pdf
3. Мельвиль А. Политический атлас современности : Опыт многомерного статистического анализа политических систем современных государств [Електронний ресурс] / А. Мельвиль, М. Ильин, Е. Мелешкина, М. Миронюк, Ю. Полуни, И. Тимофеев. – Москва, 2007. – 272 с. – Режим доступу до кн. : http://worldpolities.org/files/Politatlas_full.pdf
4. Миронюк М. Универсальные сравнения с использованием количественных методов анализа (Обзор прецедентов) [Електронний ресурс] / М. Г. Миронюк, И. Н. Тимофеев, Я. И. Ваславский // Политическая наука : Институт научной информации по общественным наукам РАН. – 2007. – № 3. – С. 43-76. – Доступ : <http://politstudies.ru/fulltext/2006/5/4.htm>
5. Globalization Index 2007 Methodology [Електронний ресурс] // А.Т. Kearney. – Режим доступу до інформації : <http://www.atkearney.com/index.php/Publications/globalization-index-data-2007.html>

Рекомендовані та додаткові джерела:

1. Фридман Л. Типология несоциалистических стран : опыт многомерно-статистического анализа народных хозяйств / Леонид Фридман. – М. : Наука, 1976. – 270 с.
2. Beneria L. The Measurement of Socio-economic Gender Inequality Revisited / Lourdes Beneria, Iñaki Permanyer // Development and Change. – 2010. – Vol. 41. – No. 3. – P. 375-399.
3. Bovens M. Analyzing and Assessing Accountability : A Conceptual Framework / Mark Bovens // European Law Journal. – 2007. – Vol. 13. – No. 4. – P. 447-468.
4. Brusis M. Designing Sustainable Governance Indicators 2011 : Criteria and Methodology [Електронний ресурс] / Martin Brusis, Jörg Siegmund. – Bertelsmann Stiftung. – 25 p. – Доступ : http://www.sgi-network.org/pdf/SGI11_Criteria_Methodology_EN.pdf
5. Dolowitz D. Learning from Abroad : The Role of Policy Transfer in Contemporary Policy-Making / David Dolowitz, David Marsh // Governance. – 2000. – Vol. 13. – P. 5-24.
6. Dreher A. Does Globalization Affect Growth? Evidence from a new Index of Globalization / Axel Dreher // Applied Economics. – 2006. – Vol. 38. – No. 10. – P. 1091-1110.
7. Dreher A. Measuring Globalization – Gauging its Consequence / Axel Dreher, Noel Gaston, Pim Martens. – New York : Springer, 2010 – 230 p.
8. Knack S. Second Generation Governance Indicators [Електронний ресурс] / Steve Knack, Mark Kugler, Nick Manning // International Review of Administrative Sciences. – 2003. – Vol. 69. – No. 3. – P. 345-364. – Режим доступу до запропонованої у занятті наукової інформації : <http://www1.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/FlagshipCourse2003/SecondGenerationIndicators.pdf>
9. Lockwood B. The CSGR Globalisation Index : an Introductory Guide // Ben Lockwood, Michela Redoano. – Centre for the Study of Globalisation and Regionalisation // Working Paper 155/04.
10. Martens P. Is Globalisation Healthy : a Statistical Analysis of the Impacts of Globalisation on Health [Електронний ресурс] / Pim Martens, Su-Mia Akin, Huynen Maud, Raza Mohsin // Globalisation and Health. – 2010. – Vol. 6. – No. 16. – Режим доступу до інформації : <http://www.globalizationandhealth.com/content/6/1/16>

11. Martens P. On the correlation between globalization and vulnerability in times of economic crisis – a statistical analysis for Europe [Електронний ресурс] / Pim Martens, Bas Amelung// *Globality Studies Journal*. – 2010. – Vol. 17. – P. 1-15. – Режим доступу до вказаної інформації : <http://globality.cc.stonybrook.edu/Articles/no17.html>
12. McGillivray M. Measuring development? The UNDP's human development index [Електронний ресурс] / Mark McGillivray, Howard White, // *Journal of International Development*. – 2006. – Vol. 5. – No. 2. – P. 183-192. – Доступ : http://www.undp.org.tr/pressRelDocuments/faq_hdi.pdf
13. Noorbakhsh F. The human development index : some technical issues and alternative indices / Farhad Noorbakhsh // *Journal of International Development*. – 1998. – Vol. 10. – No. 5. – P. 589-605.
14. Permanyer I. Are UNDP Indices Appropriate to Capture Gender Inequalities in Europe? [Електронний ресурс] / Iñaki Permanyer // *Social Indicators Research*. – 2011. – P. 1-24. – Доступ : http://www.ced.uab.es/butlleti/num56_files/SIR_permanyer.pdf
15. Marcel R. GlobalIndex : A sociological approach to globalization measurement / Raab Marcel, Ruland Michael, Schönberger Benno, Blossfeld Hans-Peter, Hofäcker Dirk, Buchholz Sandra, Schmelzer Paul // *International Sociology*. – 2008. – Vol. 23. – No. 4. – P. 596-631.
16. Sagara A. The human development index : a critical review / Ambuj Sagara, Adil Najam // *Ecological Economics*. – 1998. – Vol. 25. – No. 3. – P. 249-264.
17. Schmitter P. The Ambiguous Virtues of Accountability / Philippe Schmitter // *Journal of Democracy*. – 2004. – Vol. 15. – No. 4. – P. 47-60.
18. Vujakovic P. How to Measure Globalization? A New Globalization Index (NGI) [Електронний ресурс] / Petra Vujakovic // *Atlantic Economic Journal*. – 2010. – Vol. 38. – No. 2. – Доступ : http://www.fiw.ac.at/fileadmin/Documents/Veranstaltungen/Forschungskonferenz/3_foko/Paper_der_Vortragenden/47.PetraVujakovic.New_Globalisation_Index.pdf
19. Warren D. Are Corruption Indices a Self-Fulfilling Prophecy? A Social Labeling Perspective of Corruption [Електронний ресурс] / Danielle E. Warren, William S. Laufer // *Journal of Business Ethics*. – 2009. – Vol. 88. – No. 4. – P. 841-849. – Режим доступу до вказаної інформації : <http://www.zicklincenter.org/research/reprints/Dunfee%20JBE%20volume/WarrenLaufer.pdf>
20. Wolff H. Classification, Detection and Consequences of Data Error : Evidence from the Human Development Index [Електронний ресурс] / Hendrik Wolff, Howard Chong, Maximilian Auffhammer // *Economic Journal*. – 2011. – Vol. 121. – No. 553. – P. 843-870. – Режим доступу до ст. : <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.190.4556&rep=rep1&type=pdf>

ТЕМА 4

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Конституціоналізм і кількісні виміри політичного аналізу. Кількісна оцінка та порівняльний аналіз систем державного правління, розподілу та злиття політичної влади. Кількісні виміри порівняльного аналізу інституту соціополітичних поділів.

План заняття:

1. Конституціоналізм і кількісні виміри політичного аналізу.
2. Кількісна оцінка та порівняльний аналіз систем державного правління, розподілу та злиття політичної влади:
 - а. Модель А. Лейпхарта (індекс виконавчо-законодавчих відносин).
 - б. Модель Х. Чейбуба, З. Елкінса та Т. Гінсбурга (передбачувані атрибути виконавчо-законодавчих систем).
 - с. Модель Р. Елгі (конституційні системи правління).

- d. Модель А. Сіароффа (критика напівпрезиденталізму).
 - e. Модель П. Кіфера (критика напівпрезиденталізму).
 - f. Модель С. Скач (типи напівпрезиденталізму).
 - g. Модель М. Шугарта та Дж. Кері (класифікація політичних систем).
 - h. Модель А. Кроувела (президентіалізація та парламентаризація).
 - i. Модель О. Зазнаєва (індекс форми правління).
3. Кількісні виміри порівняльного аналізу інституту соціополітичних поділів (індекс Джині, індекс Алфорда).

Основні поняття:

Конституція, конституціоналізм, система правління, конституційна система правління, розподіл політичної влади, злиття політичної влади, індекс виконавчо-законодавчих відносин, модель Лейпхарта, модель Чейбуба, Елкінса та Гінсбурга, передбачувані атрибути виконавчо-законодавчих систем, модель Сіароффа, напівпрезиденталізм, президенталізм, парламентаризм, критика напівпрезиденталізму, модель Кіфера, модель Скач, типи напівпрезиденталізму, система уніфікованої більшості, система розділеної більшості, система розділеної меншості, модель Елгі, модель Шугарта і Кері, модель Кроувела, президентіалізація та парламентаризація, модель Зазнаєва, індекс форми правління, системи домінуючого лідерства, зміщеного від домінування лідерства та її збалансованого лідерства, прем'єр-президентські і президент-парламентські системи, фази напівпрезиденталізму, кількісні виміри аналізу інституту соціополітичних поділів, індекс Джині, індекс Алфорда.

Список наукових і навчальних джерел:

Обов'язкові джерела:

1. Зазнаєв О. Атипичные президентские и полупрезидентские системы / Олег Зазнаєв // Ученые записки Казанского государственного университета. – 2005. – Т. 147: Серия "Гуманитарные науки". – Кн. 1. – С. 54-69.
2. Зазнаєв О. Дихотомия versus трихотомия: проблема типологии систем правления в политологии [Електронний ресурс] / Олег Зазнаєв // М. Фарукшин. Проблемы политической науки. – Казань : Центр инновац. технологий, 2005. – С. 44-55. – Режим доступу до наукової інформації : www.ksu.ru/infres/politology/zaznaev2.doc
3. Зазнаєв О. Классификации президентской, парламентской и полупрезидентской систем [Електронний ресурс] / Олег Зазнаєв // М. Фарукшин. Динамика политических систем и международных отношений. – Вып. 1. – Казань : Казан. гос. ун-т им. В. И. Ульянова-Ленина, 2006. – С. 186-210. – Режим доступу до інформації : http://www.ksu.ru/f15/k2/sb_06/zaznaev2.rtf
4. Зазнаєв О. Полупрезидентская система : теоретические и прикладные аспекты / Олег Зазнаєв. – Казань : Казан, гос. ун-т им. В. И. Ульянова-Ленина, 2006. – 374 с.
5. Зазнаєв О. Преимущества и недостатки президентской, парламентской и полупрезидентской систем / Олег Зазнаєв // Социально-гуманитарные знания. – 2006. – № 5. – С. 133-144.
6. Зазнаєв О. Смешанные формы правления, или как масло соединяется с водой / Олег Зазнаєв // Полис : Политические исследования. – 2005. – №4. – С. 158-171.
7. Зазнаєв О. Сравнительный метод в изучении форм правления [Електронний ресурс] / Олег Зазнаєв // М. Фарукшин. Динамика политических систем и международных отношений. – Вып. 1. – Казань : Казан. гос. ун-т им. В. И. Ульянова-Ленина, 2006. – С. 161-186. – Режим доступу до інформації : <http://ksu.ru/phil/images/zazns.pdf>

8. Зазнаев О. Типология форм правления : работа над ошибками / Олег Зазнаев // Полис : Политические исследования. – 2006. – № 1. – С. 92-103.
9. Литвин В. Класифікація європейського півпрезиденталізму [Електронний ресурс] / Віталій Литвин // Демократичне врядування : Електронне наукове фахове видання. – 2009. – № 3. – Режим доступу до журн. : http://www.nbuuv.gov.ua/e-journals/DeVr/2009_3/fail/+Lytvyn.pdf
10. Литвин В. Подвійна виконавча влада : теорія та практика європейського півпрезиденталізму [Електронний ресурс] / Віталій Литвин // Освіта регіону : політологія, психологія, комунікації. – 2009. – №3. – С. 25-33. – Режим доступу до наукової інформації : http://www.social-science.com.ua/публікація/138_Подвійна%20виконавча%20влада%20теорія%20і%20практика%20Європейського%20півпрезиденталізму
11. Cheibub J. Beyond Presidentialism and Parliamentarism : On the Hybridization of Constitutional Forms [Електронний ресурс] / José Antonio Cheibub, Zachary Elkins, Tom Ginsburg // Presented at the International Conference on Democracy as Idea and Practice, January 14-15 2010 at the University of Oslo, Norway. – 44 p. – Режим доступу до запропонованої інформації : <http://www.uio.no/english/research/interfaculty-research-areas/democracy/news-and-events/events/conferences/2010/papers/Cheibub-Elkins-Ginsburg-PresidentialismAndParliamentarism-2009.pdf>
12. Krouwel A. Measuring Presidentialism of Central and East European Countries [Електронний ресурс] / Andre Krouwel // Amsterdam : Vrije Universiteit. – Working paper. – 2003. – No. 02. – 25 p. – Режим доступу до інформації : http://www.fsw.vu.nl/nl/Images/Globalisation,%20Neoliberalism%20and%20the%20Employment%20Question_tcm30-42728.pdf
13. Krouwel A. Measuring Presidentialism and Parliamentarism : An Application to Central and East European Countries [Електронний ресурс] / Andre Krouwel // Acta Politica. – 2003. – Vol. 38. – P. 333-364. – Доступ : <http://www.palgrave-journals.com/ap/journal/v38/n4/abs/5500041a.html>
14. Siaroff A. Comparative presidencies : The inadequacy of the presidential, semi-presidential and parliamentary distinction [Електронний ресурс] / Alan Siaroff // European Journal of Political Research. – 2003. – Vol. 42. – P. 287-312. – Режим доступу до вказаної інформації : http://kuyat.ku.edu.tr/amulhim/public_html/FR/2007%20FALL/LAW%20103/Goerlich/Goerlich2.pdf
15. Siaroff A. Varieties of Parliamentarism in the Advanced Industrial Democracies [Електронний ресурс] / Alan Siaroff // International Political Science Review. – 2003. – Vol. 24. – No. 4. – P. 445-464. – Режим доступу : <http://www.socpol.unimi.it/corsi/polcomp/materials/Siaroff2.pdf>
16. Shugart M. Comparative Executive-Legislative Relations [Електронний ресурс] / Matthew Soberg Shugart // The Oxford Handbook of Political Institutions / R. A. W. Rhodes, Sarah Binder, Bert Rockman. – Oxford : Oxford University Press, 2006 – P. 344-365. – Режим доступу до інформації : <http://dss.ucsd.edu/~mshugart/Executive-Legislative.pdf>
17. Skach C. Constitutional origins of dictatorship and democracy [Електронний ресурс] / Cindy Skach // Constitutional Political Economy. – 2005. – No. 16. – P. 347-368. – Режим доступу до ст. : http://www.hcs.harvard.edu/~skach/docs/cons_poli_econ.pdf
18. Skach C. The newest separation of powers : semi-presidentialism [Електронний ресурс] / Cindy Skach // International Journal of Constitutional Law. – 2007. – Vol. 5. – No. 1. – P. 93-121. – Режим доступу до ст. : <http://www.hcs.harvard.edu/~skach/docs/icon.pdf>
19. Stepan A. Constitutional Frameworks and Democratic Consolidation : Parliamentarianism and Presidentialism [Електронний ресурс] / Alfred Stepan, Cindy Skach // World Politics. – 1993. – Vol. 46. – No. 1. – P. 1-22. – Доступ : http://www.hcs.harvard.edu/~skach/docs/worl_poli.pdf

Рекомендовані та додаткові джерела:

1. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія : Дослідження структур, мотивів і результатів / Джовані Сарторі. – К. : АртЕк, 2001. – 224 с.
2. Bahro H. Duverger's Concept : Semi-Presidential Government Revisited / Horst Bahro, Bernhard Bayerlein, Ernst Veser // European Journal of Political Research. – 1998. – No. 34. – P. 201–224.
3. Bahro H. Virtues and vices of semi-presidential government / Horst Bahro // Journal of Social Sciences and Philosophy. – 1999. – Vol. 11. – No. 1. – P. 1-37.

4. Baylis T. Presidents versus Prime Ministers : Shaping Executive Authority in Eastern Europe / Thomas Baylis // *World Politics*. – 1996. – Vol. 48. – P. 297-323.
5. Blondel J. Dual Leadership in the Contemporary World : A Step towards Executive and Regime Stability / Jean Blondel // *Comparative Government and Politics : [Essays in Honor of S. E. Finer]* / Dennis Kavanagh, Samuel Edward Finer, Gillian Peele. – Boulder : Westview Press, 1984.
6. Bogdanor V. Semi-presidential Systems / Vernon Bogdanor // *The Blackwell Encyclopedia of Political Institutions* / Vernon Bogdanor. – Oxford : Basil Blackwell Publishers, 1987. – P. 561-562.
7. Cheibub J. Democracy and dictatorship revisited / José Antonio Cheibub, Jennifer Gandhi, James Raymond Vreeland // *Public Choice*. – 2009. – Vol. 143. – No. 1-2. – P. 67-101.
8. Duverger M. A New Political System Model. Semi-Presidential Government / Maurice Duverger // *European Journal of Political Research*. – 1980. – No. 8. – P. 165-187.
9. Elgie R. Semi-presidentialism in Europe / Robert Elgie. – Oxford, Oxford University Press, 1999. – P. 219-238.
10. Elgie R. The classification of democratic regime types : conceptual ambiguity and contestable assumptions / Robert Elgie // *European Journal of Political Research*. –1998. – Vol. 33. – P. 219-238.
11. Elgie R. Variations on a theme : a fresh look at semi-presidentialism / Robert Elgie // *Journal of Democracy*. – 2005. – Vol. 16. – No. 3. – P. 1-21.
12. Elgie R. What is Semi-presidentialism and Where is it Found / Robert Elgie // *Semi-presidentialism Outside Europe : A Comparative Study* / Robert Elgie, Sophia Moestrup. – London : Routledge, 2007. – P. 1-13.
13. Jung-Hsiang T. Sub-types of Semi-presidentialism and Political Deadlock / Tsiaia Jung-Hsiang // *French Politics*. – 2008. – No. 6. – P. 63-84.
14. Lijphart A. Nomination : Trichotomy or Dichotomy / Arend Lijphart // *European Journal of Political Research*. – 1997. – Vol. 31. – No. 1-2. – P. 125-128.
15. Lijphart A. Patterns of Democracy : Government forms and Performance in Thirty-Six Countries / Arend Lijphart. – New Haven and London : Yale University Press, 1999. – P. 116-127.
16. Lijphart A. Presidentialism and majoritarian democracy / Arend Lijphart // *The failure of presidential democracy : Comparative perspectives* / Juan Linz, Arturo Valenzuela. – Baltimore : Johns Hopkins University Press, 1994. – 192 p.
17. Linz J. The Perils of Presidentialism / Juan Linz // *Journal of Democracy*. – 1990. – Vol. 1. – No.1. – P. 51-71.
18. Mainwaring S. Presidentialism and Democracy in Latin America / Scott Mainwaring, Matthew Soberg Shugart. – Cambridge : Cambridge University Press, 1997. – 493 p.
19. Neto A. Breaking the parliamentary chain of delegation : Presidents and non-partisan cabinet members in European democracies / Octavio Amorim Neto, Kaare Strom // *British Journal of Political Science*. – 2006. – Vol. 36. – No. 4. – P. 619-643.
20. O'Neil P. Presidential power in post-communist Europe : the Hungarian case in comparative perspective / Patrick H. O'Neil // *Journal of Communist Studies*. – 1993. – Vol. 9. – No. 3. – P. 177-201.
21. Poguntke T. The Presidentialization of Politics : A Comparative Study of Modern Democracies / Thomas Poguntke, Paul Webb. – Oxford : Oxford University Press, 2007. – 384 p.
22. Riggs F. Presidentialism versus Parliamentarism : Implications for Representativeness and Legitimacy / Fred Riggs // *International Political Science Review*. – 1997. – Vol. 18. – No. 3. – P. 253-278.
23. Roper S. Are all semi-presidential regimes the same? A comparison of premier-presidential regimes / Stephen Roper // *Comparative Politics*. – 2002. – Vol. 34. – No. 3. – P. 253-272.
24. Shugart M. Presidents and Assemblies. Constitutional Design and Electoral Dynamics / Matthew Soberg Shugart, John Carey. – Cambridge : Cambridge University Press, 1992. – 316 p.
25. Shugart M. Semi-presidential systems : Dual executive and mixed authority patterns / Matthew Soberg Shugart // *French Politics*. – 2005. – Vol. 3. – No. 3. – P. 323-351.
26. Skach C. Borrowing Constitutional Designs : Constitutional Law in Weimar Germany and the French Fifth Republic / Cindy Skach. – New Jersey : Princeton University Press, 2005. – 151 p.

ТЕМА 5

Кількісні виміри аналізу політичного інституту глави держави

Частина 1 ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 6 СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Інститут президентства. Повноваження президентів: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу

План заняття:

1. Теоретико-методологічні підходи до наукового аналізу інституту президентства.
2. Оцінювання сили президентських повноважень – кількісні підходи:
 - a. Оцінювання сили президентських повноважень М. Шугарта та Дж. Кері.
 - b. Модель сили президентських повноважень Дж. МакГрегора.
 - c. Модель вимірювання сили президентів О. Норгаарда і Л. Йоханнсена
 - d. Оцінювання сили президентських повноважень Дж. Хеллмана і Т. Фрая.
 - e. Модель визначення президентських повноважень К. Лакі.
 - f. Модель вимірювання сили президентських повноважень А. Сіароффа.
 - g. Визначення сили президентських повноважень К. Армінгеона й Р. Кареї.

Основні поняття:

Глава держави, монарх, президент, президентство, напрями досліджень інституту президента (інституційний, історичний, конституційний, психологічний, політичний), оцінювання сили президентських повноважень, композитний та складовий індекс, методи інтервального переліку, квантифікація політичних інститутів, формальні та фактичні повноваження президента, модель оцінювання сили президентів Шугарта та Кері, законодавчі і незаконодавчі повноваження президентів, форма правління, індекс влади президента над кабінетом, індекс роздільного виживання, чисті форми правління, прем'єр-президенталізм, президент-парламентаризм, президенталізм та асамблейна незалежність, зважений індекс і незважений індекс, модель МакГрегора, символічні, церемоніальні та процедурні повноваження президента, повноваження президента із призначення, політичні повноваження президента, модель Норгаарда та Йоханнсена, політичні, призначальні і символічні повноваження президента, реактивні і символічні президенти, глави держав із функціями спільного використання виконавчої влади, виконавчі глави держав, моделі Хеллмана й Фрая, виняткові й спільні повноваження президентів, залишкові повноваження президентів, модель Лакі, однопорядковий інтервальний аналіз, модель Сіароффа, синхронність виборів, дихотомічна система індексування, квазіпрезидентські і квазіпарламентські виборчі формули, президенталізм, дуалізація виконавчих повноважень, президентська і парламентська система урядування, класичний президенталізм, модифікований президенталізм, модель Армінгеона та Кареї.

Список научных и учебных джерел:

Обов'язкові джерела:

1. Зазнаев О. Измерение президентской власти [Электронный ресурс] / Олег Зазнаев // Ученые записки Казанского государственного университета. – Т. 147. : Серия "Гуманитарные науки", кн. 1. – Казань : Казан, гос. ун-т, 2005. – С. 4-21. – Режим доступа до інформації : <http://www.ksu.ru/f15/k2/publ/glava2-paragraph4.pdf>
2. Лаки К. Сводная таблица президентских полномочий в странах Восточной Европы / Кристиан Лаки // Конституционное право : восточноевропейской обозрение. – 1993. – № 4 (5) / 1994. – № 1 (6).
3. Романюк А. Порівняльний аналіз повноважень президентів України та країн Західної Європи та США / Анатолій Романюк // Науковий Вісник Ужгородського університету. Серія : політологія, соціологія, філософія. 2006. – Вип. 4. – С. 200-205.
4. Романюк А. Порівняльний аналіз позицій та компетенцій президентів у країнах Західної Європи / Анатолій Романюк // Інститут президентства у світі : Хто є хто. / Упор. : Романюк А., Скочиляс Л., Шведа Ю. – Львів : ЦПД, 1999. – С. 4-15.
5. Сахаров Н. Институт президентства в современном мире / Николай Сахаров. – Москва : Юридическая литература, 1994. – 175 с.
6. Хеллман Дж. Конституции и экономическая реформа в переходный период / Джоэль Хеллман // Конституционное право : восточноевропейской обозрение. – 1996. – № 2 (15). – С. 16-26.
7. Armingeon K. Comparative Data Set for 28 Post-Communist Countries, 1989-2007 : [База даних] [Электронный ресурс] / Klaus Armingeon, Romana Careja. – Bern : Institute of Political Science, University of Berne, 2007. – Режим доступа до запропонованої в занятті наукової інформації : http://www.ipw.unibe.ch/content/team/klaus_armingeon/comparative_political_data_sets/index_g_er.html
8. Fortin J. Measuring Presidential Powers : Some Pitfalls of Aggregate Measurement [Электронный ресурс] / Jessica Fortin // Leibniz Institut fur Sozialwissenschaften, 2010. – 38 p. – Доступ : http://jessica-fortin.weebly.com/uploads/9/0/4/1/9041356/jfortin_measuring_presidential_powers.pdf
9. Frye T. A Politics of Institutional Choices : Post-Communist Presidencies [Электронный ресурс] / Timothy Frye // Comparative Political Studies. – 1997. – Vol. 30. – No. 5. – P. 523-552. – Доступ : <http://www.columbia.edu/~tmf2/A%20Politics%20of%20Institutional%20Choice.pdf>
10. Frye T. Changes in Post-Communist Presidential Power : A Political Economy Explanation [Электронный ресурс] / Timothy Frye // University of Notre Dame : Constitutional Design 2000, Center for Continuing Education. – December 9-10, 1999. – 24 p. – Режим доступа до ст. : <http://www.constitutionnet.org/files/Frye%20Post-Comm%20President%20Power.pdf>
11. Hicken A. Are All Presidents Created Equal? Presidential Powers and the Shadow of Presidential Elections [Электронный ресурс] / Allen Hicken, Stoll Heather // Forthcoming in Comparative Political Studies. – 2013. – Vol. 46. – No. 3. – 21 p. – Режим доступа до вказаної інформації : <http://www.polsci.ucsb.edu/faculty/hstoll/research/hickenstoll2013.pdf>
12. Johannsen L. IPA : The Index of Presidential Authority. Explorations into the Measurement and Impact of a Political Institution [Электронный ресурс] / Lars Johannsen, Ole Norgaard // Paper prepared for the ECPR Joint Sessions of Workshops. – Edinburgh, 28 March – 4 April 2003. – 16 p. – Режим доступа до інформації : <http://www.demstar.dk/papers/JohannsenNorgaardIPA2.pdf>
13. Johannsen L. The Springboard Model. Presidential Authority, Democracy, Development and Economic Freedom [Электронный ресурс] / Lars Johannsen // Paper prepared for the 43rd Annual ISA Convention. – New Orleans, LA, 24-27 March 2002. – 20 p. – Режим доступа до ст. : <http://www.demstar.dk/papers/NewOrleans1.pdf>
14. Krouwel A. Measuring Presidentialism and Parliamentarism : An Application to Central and East European Countries [Электронный ресурс] / Andre Krouwel // Acta Politica. – 2003. – Vol. 38. – P. 333-364. – Доступ : <http://www.palgrave-journals.com/ap/journal/v38/n4/abs/5500041a.html>
15. Krouwel A. Measuring presidentialism of Central and East European Countries [Электронный ресурс] / Andre Krouwel // Amsterdam : Vrije Universiteit. – Working paper. – 2003. – No. 02. –

- 25 p. – Режим доступу до інформації : http://www.fsw.vu.nl/nl/Images/Globalisation,%20Neoliberalism%20and%20the%20Employment%20Question_tcm30-42728.pdf
16. McGregor J. The Presidency in East Central Europe [Електронний ресурс] / James McGregor. – Prague : RFL/RL Research Report. – 1994. – Vol. 3/2. – Режим доступу до вказаної інформації : <http://glennschool.osu.edu/faculty/brown/Failed%20States%20Readings/The%20Presidency%20in%20East%20Central%20Europe.pdf>
 17. Protsyk O. Ruling with decrees : presidential decree making in Russia and Ukraine [Електронний ресурс] / Oleh Protsyk // Europe-Asia Studies. – 2004. – Vol. 56. – No. 5. – P. 637-660. – Режим доступу до інформації : <http://www.policy.hu/protsyk/Publications/RulingwithDecrees.pdf>
 18. Siaroff A. Comparative presidencies : The inadequacy of the presidential, semi-presidential and parliamentary distinction [Електронний ресурс] / Alan Siaroff // European Journal of Political Research. – 2003. – Vol. 42. – P. 287-312. – Режим доступу до вказаної інформації : http://kuyat.ku.edu.tr/amulhim/public_html/FR/2007%20FALL/LAW%20103/Goerlich/Goerlich2.pdf
 19. Stepan A. Constitutional Frameworks and Democratic Consolidation : Parliamentarianism and Presidentialism [Електронний ресурс] / Alfred Stepan, Cindy Skach // World Politics. – 1993. – Vol. 46. – No. 1. – P. 1-22. – Доступ : http://www.hcs.harvard.edu/~skach/docs/worl_poli.pdf
 20. Taghiyev E. Measuring Presidential Power In Post-Soviet Countries [Електронний ресурс] / Elgun Taghiyev // CEU Political Science Journal. – 2006. – Vol. 3. – P. 11-21. – Режим доступу до інформації : <http://leader.viitorul.org/public/125/en/Elgun.Taghiyev.pdf>
 21. Tanasescu I. The Presidency in Central and Eastern Europe : A Comparative Analysis Between Poland and Romania [Електронний ресурс] / Irina Tanasescu // Paper prepared for the conference "The Contours of Legitimacy in Central Europe : New Approaches in Graduate Studies". – St. Antony's College, Oxford, 24-26 May 2002. – 21 p. – Режим доступу до запропонованої інформації : http://users.ox.ac.uk/~oaces/conference/papers/Irina_Tanasescu.pdf

Рекомендовані та додаткові джерела:

1. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія : Дослідження структур, мотивів і результатів / Джованні Сарторі. – К. : АртЕк, 2001. – 224 с.
2. Baylis T. Presidents versus Prime Ministers : Shaping Executive Authority in Eastern Europe / Tomas Baylis // World Politics. – 1996. – Vol. 48. – P. 297-323.
3. Carey J. Executive Decree Authority / John M. Carey, Matthew Soberg Shugart. – Cambridge : Cambridge University Press, 1998. – 333 p.
4. Cheibub J. Presidentialism, parliamentarism, and democracy / Cheibub Jose Antonio. – Cambridge University Press, 2007. – 202 p.
5. Derbyshire D. Political Systems of the World / Denis Derbyshire, Ian Derbyshire. – New York : St. Martin's Press, 1996. – 684 p.
6. Duverger M. A New Political System Model : Semi-Presidential Government / Maurice Duverger // European Journal of Political Research. – 1980. – Vol. 8. – No. 2. – P. 165-187.
7. Easter G. Preference for Presidentialism : Post-communist Regime Change In Russia and the NIS / Gerald Easter // World Politics. – 1997. – Vol. 49. – P. 184-211.
8. Elgie R. The classification of democratic regime types : conceptual ambiguity and contestable assumptions / Robert Elgie // European Journal of Political Research. – 1998. – Vol. 33. – No. 2. – P. 219-238.
9. Frye T. Presidents, Parliaments, and Democracy : Insights from the Post-Communist World / Timothy Frye // Reynolds A. The Architecture of Democracy : Constitutional Design, Conflict Management, and Democracy / Andrew Reynolds. – Oxford : Oxford University Press, 2002. – P. 81-103.
10. Golder M. Democratic Electoral Systems Around the World, 1946-2000 [Електронний ресурс] / Matt Golder // Electoral Studies. – 2005. – Vol. 24. – No. 1. – P. 103-121. – Режим доступу до ст. : <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.135.731&rep=rep1&type=pdf>

11. Hellman J. Constitutions and economic reform in the post-communist transitions / Joel Hellman // Sachs J. The rule of law and economic reform in Russia / Jeffrey Sachs, Katharina Pistor. – Boulder, CO: Westview, 1997.
12. Holmes S. A Forum on Presidential Powers / Holmes Stephen // East European Constitutional Review. – 1994. – Vol. 2. – No. 4.
13. Lucky C. Table of presidential powers in Eastern Europe / Christian Lucky // East European Constitutional Review. – 1993-1994. – Vol. 2. – No. 4. – P. 81-94.
14. Mainwaring S. Presidentialism, Multipartyism, and Democracy : The Difficult Combination [Електронний ресурс] / Scott Mainwaring // Comparative Political Studies. – 1993. – Vol. 26. – No. 2. – P. 198-228. – Доступ : <http://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=down&did=19468>
15. Metcalf L. Measuring Presidential Power / Lee Kendall Metcalf // Comparative Political Studies. – 2000. – Vol. 33. – P. 660-685.
16. Metcalf L. Sailing between Scylla and Charybdis : Presidential Power in East Central Europe / Lee Kendall Metcalf. – Boston : Annual Meeting of the American Political Science Association, 2002.
17. Nelson M. The Presidency and the Political System : [9 Edition] / Michael Nelson. – Cq Press, 2009. – 550 p.
18. Neustadt R. Presidential power : The politics of leadership / Richard E. Neustadt. – New York : John Wiley, 1966. – 230 p.
19. Samuels D. Presidentialism and Accountability for the Economy in Comparative Perspective [Електронний ресурс] / David Samuels // American Political Science Review. – 2004. – Vol. 98. – No. 3. – P. 425-436. – Режим доступу : <http://www.polisci.umn.edu/~dsamuels/APSR2004.pdf>
20. Shugart M. Institutions and Public Policy in Presidential Systems / Matthew Soberg Shugart, Stephan Haggard // Haggard S. Presidents, Parliaments and Policy / Stephan Haggard, Mathew Daniel McCubbins. – Cambridge : Cambridge University Press, 2001. – P. 64-104.
21. Shugart M. Presidents and Assemblies : Constitutional Design and Electoral Dynamics / Matthew Soberg Shugart, John Carey. – Cambridge : Cambridge University Press, 1992. – 316 p.
22. Tavits M. Direct Presidential Elections and Turnout in Parliamentary Contests / Margit Tavits // Political Research Quarterly. – 2009. – Vol. 62. – No. 1. – P. 42-54.
23. Tavits M. Presidents with Prime Ministers : Do Direct Elections Matter? / Margit Tavits. – Oxford: Oxford University Press, 2009. – 273 p.
24. Tsebelis G. Presidential Conditional Agenda Setting in the Former Communist Countries [Електронний ресурс] / George Tsebelis, Tatiana P. Rizova // Comparative Political Studies. – 2007. – Vol. 40. – No. 10. – P. 1155-1182. – Доступ : <http://sitemaker.umich.edu/tsebelis/files/condagpapere.pdf>

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 (СЕМЕСТР № 2)

ТЕМА 5

Кількісні виміри аналізу політичного інституту глави держави

Частина 2

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 7 СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Повноваження президентів: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу. Політичні та економічні наслідки президентства

1. Оцінювання сили президентських повноважень – кількісні підходи:
 - a. Індекс президенціалізації за методикою А. Кроувела.
 - b. Методика визначення сили президентських повноважень Е. Тагієва.

- с. Українські моделі оцінювання сили президентських повноважень (моделі М. Зелінської та Ю. Сурганової).
2. Порівняння моделей вимірювання сили президентських повноважень:
 - а. Зіставний підхід О. Зазнаєва.
 - б. Мультипарадигмальний підхід Дж. Фортін.
3. Терміни повноважень президентів: політичні та економічні наслідки.
4. Індекс ефективної кількості кандидатів у президенти.

Основні поняття:

Глава держави, президент, монарх, президентство, формальні і фактичні повноваження президента, оцінювання сили президентських повноважень, модель оцінювання сили, президенціалізація за методикою Кроувела, президенціалізм та президенціалізація, парламентаризм та парламентаризація, рівень президенціалізму, індекс балансу законодавчої і виконавчої влади, "мінімалістська" концепція визначення політичних систем, чистий президенталізм, чистий парламентаризм, напівпрезиденталізм, злиття виконавчої і законодавчої гілок влади, подвійна структура виконавчої влади, гібридні системи, подвійне лідерство, виконавчо-законодавчий баланс, конституційна і політична президенціалізація, методика визначення сили президентських повноважень Тагієва, дескриптивний підхід оцінювання сили президентів, метод "контрольного списку", шкальний метод, суперпрезиденталізм, дисперсія влади, інституційний баланс, зважена модель повноважень президентів, українські моделі оцінювання сили президентів, індекс президентури Зелінської, модель Сурганової, коефіцієнти кореляції, порівняння моделей вимірювання сили президентів, наслідки термінів повноважень президентів, непараметричний тест Колмогорова-Смірнова, індекс ефективної кількості кандидатів у президенти.

Список наукових і навчальних джерел:

Обов'язкові джерела:

1. Зазнаєв О. Измерение президентской власти [Електронний ресурс] / Олег Зазнаєв // Ученые записки Казанского государственного университета. – Т. 147. : Серия "Гуманитарные науки", кн. 1. – Казань : Казан, гос. ун-т, 2005. – С. 4-21. – Режим доступу до інформації : <http://www.ksu.ru/f15/k2/publ/glava2-paragraph4.pdf>
2. Зелінська М. Індексний аналіз президентської влади за Конституцією України / Марина Зелінська // Віче. – 2011. – С. 9-12. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/2706/>
3. Рогов К. Сроки имеют значение / Кирилл Рогов, Мария Снеговая [Електронний ресурс] // Политическая экономия. – С. 75-92. – Режим доступу до запропонованої інформації : http://www.iep.ru/files/text/policy/2009_5/rogov.pdf
4. Романюк А. Порівняльний аналіз повноважень президентів України та країн Західної Європи та США / Анатолій Романюк // Науковий Вісник Ужгородського університету. Серія : політологія, соціологія, філософія. 2006. – Вип. 4. – С. 200-205.
5. Романюк А. Порівняльний аналіз позицій та компетенцій президентів у країнах Західної Європи / Анатолій Романюк // Інститут президентства у світі : Хто є хто. / Упор. : Романюк А., Скочиляс Л., Шведа Ю. – Львів : ЦПД, 1999. – С. 4-15.
6. Сурганова Ю. Індексний аналіз інституту президентства за змішаної форми правління в Україні [Електронний ресурс] / Юлія Сурганова // Освіта Регіону : Політологія, Психологія, Комунікації. – 2009. – № 3. – С. 72. – Режим доступу до інформації : <http://www.social->

science.com.ua/публікація/144_Індексний%20аналіз%20інституту%20президентства%20за%20змішаної%20форми%20правління%20в%20Україні

7. Krouwel A. Measuring presidentialism of Central and East European Countries [Електронний ресурс] / Andre Krouwel // Amsterdam : Vrije Universiteit. – Working paper. – 2003. – No. 02. – 25 p. – Режим доступу до інформації : http://www.fsw.vu.nl/nl/Images/Globalisation,%20Neoliberalism%20and%20the%20Employment%20Question_tcm30-42728.pdf
8. Taghiyev E. Measuring Presidential Power In Post-Soviet Countries [Електронний ресурс] / Elgun Taghiyev // CEU Political Science Journal. – 2006. – Vol. 3. – P. 11-21. – Режим доступу до запропонованої інформації : <http://leader.viitorul.org/public/125/en/Elgun.Taghiyev.pdf>

Рекомендовані та додаткові джерела:

1. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія : Дослідження структур, мотивів і результатів / Джовані Сарторі. – К. : АртЕк, 2001. – 224 с.
2. Acemoglu D. Constitutions, Politics, and Economics : A Review Essay On Persson and Tabellini's The Economic Effects Of Constitutions [Електронний ресурс] / Daron Acemoglu // Journal of Economic Literature. – 2005. – Vol. 43. – No. 4. – P. 1025-1048. – Режим доступу до ст. : www.nber.org/papers/w11235.pdf
3. Baylis T. Presidents versus Prime Ministers : Shaping Executive Authority in Eastern Europe / Tomas Baylis // World Politics. – 1996. – Vol. 48. – P. 297-323.
4. Blondel J. Dual Leadership in the Contemporary World / Jean Blondel // Lijphart A. Parliamentary versus presidential government / Arend Lijphart. – Oxford : Oxford University Press, 1992. – P. 162-172.
5. Duverger M. A New Political System Model : Semi-Presidential Government / Maurice Duverger // European Journal of Political Research. – 1980. – Vol. 8. – No. 2. – P. 165-187.
6. Easter G. Preference for Presidentialism : Post-communist Regime Change In Russia and the NIS / Gerald Easter // World Politics. – 1997. – Vol. 49. – P. 184-211.
7. Elgie R. The classification of democratic regime types : conceptual ambiguity and contestable assumptions / Robert Elgie // European Journal of Political Research. – 1998. – Vol. 33. – No. 2. – P. 219-238.
8. Fish S. Postcommunist Subversion : Social Science and Democratization in East Europe and Eurasia / Steven Fish // Slavic Review. – 1999. – Vol. 58. – No. 4. – P. 794-823.
9. Krouwel A. Institutions as battleground : Democratic implications of initial institution building in post-communist regimes / Andre Krouwel, Bertjan Verbeek // Miklaszewska J. Democracy in Central Europe 1989-99 : comparative and historical perspectives / Justyna Miklaszewska. – Krakow : Meritum, 1999. – 352 p.
10. Krouwel A. Measuring Presidentialism and Parliamentarism : An Application to Central and East European Countries [Електронний ресурс] / Andre Krouwel // Acta Politica. – 2003. – Vol. 38. – P. 333-364. – Доступ : <http://www.palgrave-journals.com/ap/journal/v38/n4/abs/5500041a.html>
11. Lijphart A. Democracies : Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries / Arend Lijphart. – New Haven/London : Yale University Press, 1984. – 232 p.
12. Lijphart A. Parliamentary versus presidential government / Arend Lijphart. – Oxford : Oxford University Press, 1992. – 257 p.
13. Lijphart A. Patterns of democracy : Government forms and performance in thirty-six countries / Arend Lijphart. – New Haven, CT : Yale University Press, 2012. – 368 p.
14. Linz J. The Perils of Presidentialism [Електронний ресурс] / Juan J. Linz // Journal of Democracy. – 1990. – Vol. 1. – No. 1. – P. 51-69. – Режим доступу до вказаної інформації : <http://xavier-fim.net/teaching/cpd/readings/linz2.pdf>
15. Linz J. The Virtues of Parliamentarism / Juan J. Linz // Journal of Democracy. – 1990. – Vol. 1. – No. 1. – P. 84-91.
16. Mainwaring S. Presidentialism and democracy in Latin America / Scott Mainwaring, Matthew Soberg Shugart. – New York : Cambridge University Press, 1997. – 493 p.
17. Persson T. The Economic Effects Of Constitutions : What Do the Data Say? / Torsten Persson, Guido Enrico Tabellini. – Cambridge : MIT Press, 2005. – 320 p.

18. Raina P. The Constitutions of New Democracies in Europe / Peter K. Raina. – Cambridge : Merlin Books, 1995. – 314 p.
19. Sartori G. Comparing and Miscomparing [Електронний ресурс] / Giovanni Sartori // Journal of Theoretical Politics. – 1991. – Vol. 3. – No. 3. – P. 243-257. – Режим доступу до інформації : http://www.tsama.org.za/documents/doc_download/283-sartori-1991-comparing-and-miscomparing.html
20. Sartori G. Concept Misformation in Comparative Politics [Електронний ресурс] / Giovanni Sartori // American Political Science Review. – 1970. – Vol. 64. – P. 1033-1053. – Режим доступу до ст. : <http://www.sant.ox.ac.uk/people/knicolaidis/sartori.pdf>
21. Sartori G. Social Science Concepts : A Systemic Analysis / Giovanni Sartori. – Sage Publications, Beverly Hills, 1984. – 455 p.
22. Shugart M. Institutions and Public Policy in Presidential Systems / Matthew Soberg Shugart, Stephan Haggard // Haggard S. Presidents, Parliaments and Policy / Stephan Haggard, Mathew Daniel McCubbins. – Cambridge : Cambridge University Press, 2001. – P. 64-104.
23. Shugart M. Presidents and Assemblies : Constitutional Design and Electoral Dynamics / Matthew Soberg Shugart, John Carey. – Cambridge : Cambridge University Press, 1992. – 316 p.
24. Stepan A. Constitutional Frameworks and Democratic Consolidation : Parliamentarianism and Presidentialism [Електронний ресурс] / Alfred Stepan, Cindy Skach // World Politics. – 1993. – Vol. 46. – No. 1. – P. 1-22. – Доступ : http://www.hcs.harvard.edu/~skach/docs/worl_poli.pdf
25. Verney D. Parliamentary government and presidential government / Douglas Verney // Lijphart A. Parliamentary versus presidential government / Arend Lijphart. – Oxford : Oxford University Press, 1992. – P. 31-51.
26. Welsh H. Political Transition Processes in Central and Eastern Europe [Електронний ресурс] / Helga A. Welsh // Comparative Politics. – 1994. – Vol. 26. – No. 4. – P. 379-394. – Режим доступу : http://prisme.u-strasbg.fr/sites/10/File/4c_welsh_political_transition_processes.pdf

ТЕМА 6

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Застосування кількісних методів у порівняльному аналізі інститутів виконавчої влади. Стабільність і ефективність урядів і урядування – кількісні виміри аналізу

План заняття:

1. Стабільність урядів – кількісні виміри порівняльного аналізу:
 - a. Концептуальне визначення поняття "стабільність урядів". Індикатори та способи вимірювання урядової стабільності.
 - b. Типи урядів і урядова стабільність. Індекс мінімально-переможних коаліцій.
 - c. Виконавчо-законодавчі відносини та урядова стабільність. Конфлікт у системі виконавчої влади. Виборчі системи й урядова стабільність.
 - d. Партійні детермінанти урядової стабільності. Індекс урядової сили та урядова сила перед парламентом.
 - e. Урядова стабільність крізь призму систем парламентського голосування, партійної сили та ідеології. Кількісні конструкції коаліційності. Індекс композиції урядових кабінетів (індекс Шмідта). Норма ідеологічного розриву урядових кабінетів. Індекс ідеологічної різноманітності урядів Додда.
 - f. Міністерська стабільність. Співвідношення з урядовою стабільністю.
2. Маркерний аналіз повноважень прем'єр-міністрів.

3. Ефективність урядів і систем урядування – кількісні виміри аналізу:
 - a. Концептуальне визначення ефективності урядів та систем урядування – підходи до порівняльного політологічного аналізу.
 - b. Внутрішні параметри урядової ефективності.
 - c. Зовнішні параметри ефективності урядів та систем урядування (модель Кауфмана, Краайа та Мастрucci – The Worldwide Governance Indicators).

Основні поняття:

Виконавча влада, уряд, урядовий кабінет і кабінет міністрів, дуалізм виконавчої влади, урядова стабільність (чи стабільність урядів), міністерська стабільність, рівновага та стаціонарність, стійкість та мінливість, індикатори урядової стабільності, способи вимірювання урядової стабільності, урядова тривалість та урядова довговічність, початок (народження) уряду, завершення уряду, урядове виживання, індекс урядової стабільності, урядовий обіг, розмір урядових кабінетів, тип урядового кабінету, індекс мінімально-переможних коаліцій, виконавчо-законодавчі відносини, конфлікт у системі виконавчої влади (внутрішньо-виконавчий конфлікт), партійні детермінанти урядової стабільності, індекс урядової сили та урядова сила перед парламентом, конструкції коаліційності, індекс композиції урядових кабінетів (індекс Шмідта), ідеологічний розрив урядових кабінетів, індекс ідеологічної різноманітності урядів Додда, маркерний аналіз сили прем'єр-міністрів, сила прем'єр-міністрів, міністерські перестановки та міністерський обіг, ефективність, урядування, урядова ефективність (як ефективність урядів), ефективність урядування, маркери урядової ефективності (внутрішні/зовнішні), моделі ефективності урядів та систем урядування, продуктивність, відповідальність та структурність, способи замірів організаційної ефективності, модель Кауфмана, Краайа та Мастрucci, The Worldwide Governance Indicators.

Список наукових і навчальних джерел:

Обов'язкові джерела:

1. Литвин В. Концептуальне визначення поняття "урядова стабільність" / Віталій Литвин // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Політологія, Соціологія, Філософія. – 2008. – № 10. – С. 37-42.
2. Литвин В. Порівняльний аналіз стабільності урядів країн Центральної Європи та України : Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук / Віталій Литвин. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. – 301 с.
3. Литвин В. Типи урядових кабінетів / Віталій Литвин // Політологічний вісник : Збірник наукових праць. – 2008. – № 37. – С. 123-138.
4. Литвин В. Урядова стабільність крізь призму партійних детермінант країн Центральної Європи / Віталій Литвин // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Політологія, Соціологія, Філософія. – 2009. – № 13. – С. 110-118.
5. Литвин В. Урядова стабільність : теоретико-методологічні засади дослідження [Електронний ресурс] / Віталій Литвин // Українська національна ідея : реалії та перспективи розвитку. – 2009. – № 21. – С. 117-122. – Доступ : www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Unir/2009_21/24.pdf
6. Литвин В. Способи замірів урядової стабільності / Віталій Литвин // Тези звітної наукової конференції філософського факультету / Відп. за випуск проф. В. Мельник. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – С. 239-242.

7. Литвин В. Урядова стабільність : дослідження крізь призму виборчих циклів [Електронний ресурс] / Віталій Литвин // Регіональний вимір політичного процесу в Україні у 2007 році : Матеріали міжрегіональної науково-практичної конференції (Львів, 10 листопада 2007 року) / Романюк А. С., Скочиляс Л. С., Шиманова О. В. – Львів : Генеза-ЦПД, 2007. – С. 94–99. – Режим доступу до ст. : <http://postua.info/news.php?nid=9>
8. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи : [монографія] / Анатолій Романюк. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 391 с.
9. Романюк А. Порівняльний аналіз стабільності урядів України та європейських країн з напівпрезидентською формою правління / Анатолій Романюк // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія : Політологія, Філософія. – 2007. – Вип. 5-6. – С. 390-395.
10. Романюк А. Типологія урядових кабінетів в країнах Західної Європи: порівняльний аналіз [Електронний ресурс] / Анатолій Романюк // Вісник Львівського університету. – Серія : філософські науки. – 2007. – Вип. 10. – С. 235-244. – Режим доступу до запропонованої інформації : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vlnu/Philos/2007_10/21.pdf
11. Романюк А. Уряди меншості у системі урядів країн Західної Європи [Електронний ресурс] / Анатолій Романюк // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – 2006. – Вип.17. – С. 88-94. – Режим доступу до запропонованої у заняття наукової інформації : http://www.franko.lviv.ua/faculty/Phil/Visnyk/Visnyk4/Politologija/Romaniuk_A.htm
12. Романюк А. Урядова стабільність в Західній Європі та Україні: індикатори виміру та фактори впливу / Анатолій Романюк // Трансформація політичних систем України і Польщі в умовах європейської інтеграції : Тези конференції / Укладачі : Романюк А.С., Скочиляс Л.С. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – С.80-86.
13. Романюк А. Феномен урядів меншості в країнах Західної Європи [Електронний ресурс] / Анатолій Романюк // Українська національна ідея : реалії та перспективи розвитку. Збірник наукових праць. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2006. – № 17. – С. 24-27. – Режим доступу до ст. : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/8175/1/05.pdf>
14. Ярема В. Теорії завершення роботи коаліційного уряду в англomовному науковому дискурсі [Електронний ресурс] / Віталій Ярема // Грані. – 2012. – № 5 (85). – С. 49-52. – Режим доступу до ст. : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Grani/2012_5/10.pdf
15. Ярема В. Теоретико-ігрові моделі формування коаліційного уряду [Електронний ресурс] / Віталій Ярема // Гілея : науковий вісник : Збірник наукових праць. – 2012. – Випуск 58 (3). – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2012_58/Gileya58/P5_doc.pdf
16. Curristine T. Government Performance: Lessons and Challenges [Електронний ресурс] / Teresa Curristine // OECD Journal On Budgeting. – 2005. – Vol. 5 – No. 1. – P. 127-151. – Режим доступу до ст. : <http://www.oecd.org/dataoecd/4/7/43481160.pdf>
17. Kaufmann D. Governance Matters VIII : Aggregate and Individual Governance Indicators for 1996-2008 [Електронний ресурс] / Daniel Kaufmann, Aart Kraay, Massimo Mastruzzi // World Bank Policy Research Working Paper. – 2009. – No. 4978. – Режим доступу до інформації : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1424591
18. Kaufmann D. The Worldwide Governance Indicators : Methodology and Analytical Issues [Електронний ресурс] / Daniel Kaufmann, Aart Kraay, Massimo Mastruzzi // The World Bank. – Development Research Group : Macroeconomics and Growth Team. – Policy Research Working Paper. – № 5430. – 31 p. – Доступ : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1682130
19. The Worldwide Governance Indicators (WGI) project [Електронний ресурс]. – Режим доступу до інформації : <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.asp>

Рекомендовані та додаткові джерела:

1. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія : Дослідження структур, мотивів і результатів / Джовані Сарторі. – К. : АртЕк, 2001. – 224 с.
2. Adachi T. Ministerial Weights and Government Formation : Estimation Using a Bargaining Model [Електронний ресурс] / Takanori Adachi, Yasutora Watanabe // Journal of Law,

- Economics and Organization. – 2008. – Vol. 24. – No. 1. – P. 95-119. – Режим доступу до ст. : <http://www.kellogg.northwestern.edu/faculty/watanabe/html/ministerial.pdf>
3. Ansolabehere S. Voting Weights and Formateur Advantages in the Formation of Coalition Governments [Електронний ресурс] / Stephen Ansolabehere, James Snyder, Aaron Strauss, Michael Ting // American Journal of Political Sciences. – 2005. – No. 49. – P. 550-563. – Режим доступу до ст. : http://dspace.mit.edu/bitstream/handle/1721.1/18095/formateur_and_weights.pdf
 4. Baron D. A Spatial Bargaining Theory of Government Formation in Parliamentary Systems / David Baron // American Political Science Review. – 1998. – No. 92. – P. 593-609.
 5. Blondel J. Governing Together : The Extent and Limits of Joint Decision-making in Western European Cabinets / Jean Blondel, Ferdinand Muller-Rommel. – London : St. Martin's Press, 1993. – 338 p.
 6. Blondel J. Government Ministers in the Contemporary World / Jean Blondel. – London, 1985. – 291 p.
 7. Blondel J. Party Systems and Patterns of Government in Western Democracies / Jean Blondel // Canadian Journal of Political Science. – 1968. – Vol. 1. – No. 2. – P. 180-203.
 8. Browne E. Aspects of Coalition Payoffs in European Parliamentary Democracies / Eric Browne, Mark Franklin // American Political Science Review. – 1973. – No. 67. – P. 453-469.
 9. Browne E. The Process of Cabinet Dissolution : An Exponential Model of Duration and Stability in Western Democracies / Eric Browne, John Frenreis, Dennis Gleiber // American Journal of Political Science. – 1986. – No. 30. – P. 628-650.
 10. Budge I. Parties and Democracy : Coalition Formation and Government Functioning in Twenty States / Ian Budge, Hans Keman. – Oxford : Oxford University Press, 1993. – 256 p.
 11. Conrad C. Measuring government duration and stability in Central Eastern European democracies [Електронний ресурс] / Courtenay Conrad, Sona Golder // European Journal of Political Research. – 2010. – Vol. 49. – No. 1. – P. 119-150. – Режим доступу до інформації : <http://homepages.nyu.edu/~sln202/EEC16.pdf>
 12. DeWinter L. The Role of Parliament in Government Formation and Resignation [Електронний ресурс] / Leven De Winter L // Parliaments and Majority Rule in Western Europe / Herbert Doring. – New York : St. Martin's Press, 1995. – P. 115-151. – Режим доступу до інформації : <http://www.uni-potsdam.de/db/vergleich/Publikationen/Parliaments/chapter04.pdf>
 13. Diermeier D. Cabinet Survival and Competing Risks [Електронний ресурс] / Daniel Diermeier, Randy Stevenson // American Journal of Political Science. – 1999. – Vol. 43. – No. 5. – P. 1051-1098. – Доступ : <http://www.randystevenson.com/wp-content/uploads/2009/10/DS1999AJPS.pdf>
 14. Diermeier D. Cabinet Terminations and Critical Events / Daniel Diermeier, Randy Stevenson // American Political Science Review. – 2000. – No. 94. – P. 627-640.
 15. Dodd L. Coalitions in Parliamentary Government / Lawrence Dodd. – Princeton : Princeton University Press, 1976. – 283 p.
 16. Dodd L. Party Coalitions in Multiparty Parliaments : A Game Theoretic Analysis / Lawrence Dodd // American Political Science Review. – 1974. – No. 68. – P. 1093-1117.
 17. Doring H. Is Government Control of the Agenda Likely to Keep 'Legislative Inflation' at Bay? [Електронний ресурс] / Herbert Doring // Parliaments and Majority Rule in Western Europe / Herbert Doring. – New York : St. Martin's Press, 1995. – P. 654-687. – Режим доступу до вказаної інформації : <http://www.uni-potsdam.de/db/vergleich/Publikationen/Parliaments/chapter22.pdf>
 18. Druckman J. Party Factionalism and Cabinet Durability / James Druckman // Party Politics. – 1996. – No. 3. – P. 397-407.
 19. Druckman J. The Importance of Concurrence : The Impact of Bicameralism on Government Formation and Duration [Електронний ресурс] / James Druckman, Michael Thies // American Journal of Political Science. – 2002. – No. 46. – P. 760-771. – Режим доступу до інформації : <http://faculty.wcas.northwestern.edu/~jnd260/pub/Druckman%20Thies%20AJPS%202002.pdf>
 20. Frenreis J. The Study of Cabinet Dissolutions in Parliamentary Democracies / John Frenreis, Dennis Gleiber, Eric Browne // Legislative Studies Quarterly. – 1986. – Vol. 11. – No. 4. – P. 619-628.
 21. Gallaher M. Representative Government in Western Europe / Michael Gallagher, Michael Laver, Peter Mair. – McGraw-Hill Education, 1992. – 330 p.

22. Grofman B. Modeling cabinet durability/cabinet termination : A synthetic literature review and critique / Bernard Grofman, Peter van Roosendaal // *British Journal of Political Science*. – 1997. – No. 27. – P. 419-451.
23. Grofman B. The Comparative Analysis of Coalition Formation and Duration : Distinguishing Between-Country and Within-Country Effects [Електронний ресурс] / Bernard Grofman // *British Journal of Political Science*. – 1989. – No. 2. – P. 291-302. – Режим доступу до інформації : <http://www.socsci.uci.edu/~bgrofman/R37-Grofman-Comparative%20analysis%20of%20coalition%20formation%20and%20duration.pdf>
24. Grofman B. Toward a Theoretical Explanation of Premature Cabinet Termination with Application to Post-War Cabinets in the Netherlands [Електронний ресурс] / Bernard Grofman, Peter van Roosendaal // *European Journal of Political Research*. – 1994. – No. 26. – P. 155-170. – Доступ : <http://www.socsci.uci.edu/~bgrofman/86%20Grofman.%20Toward%20a%20theoretical%20explanati on....pdf>
25. Huber J. Cabinet Instability and the Accumulation of Experience in the Cabinet : The French Fourth and Fifth Republics in Comparative Perspective [Електронний ресурс] / John Huber, Cecilia Martinez-Gallardo. – Instituto Juan March de Estudios e Investigaciones, 2002. – 39 p. – Режим доступу до інформації : http://www.march.es/ceacs/publicaciones/working/archivos/2002_184_en.pdf
26. Huber J. Cabinet Turnover in Parliamentary Democracies : (2003 Annual Meetings of the American Political Science Association) [Електронний ресурс] / John Huber, Cecilia Martinez-Gallardo. – Philadelphia, 2003. – Режим доступу до ст. : http://www.columbia.edu/~jdh39/huber&martinez-gallardo_2.pdf
27. Huber J. How Does Cabinet Instability Affect Political Performance? Portfolio Volatility and Health Care Cost Containment in Parliamentary Democracies / John Huber // *American Political Science Review*. – 1998. – Vol. 92. – No. 3. – P. 577-591.
28. Hyden G. Governance and the Study of Politics / Goran Hyden // *Governance and Politics in Africa* / Goran Hyden, Michael Bratton. – Boulder : Rienner, 1992. – 329 p.
29. Indridason I. Cabinet Reshuffles and Ministerial Drift [Електронний ресурс] / Indridi Indridason, Christopher Kam // *British Journal of Political Science*. – 2008. – Vol. 38. – No. 4. – P. 621-656. – Режим доступу до ст. : <http://artsandsciences.sc.edu/poli/psrw/Kam110703.pdf>
30. Kam C. The Timing of Cabinet Reshuffles in Parliamentary Democracies : A Repeated Events Approach : (paper presented at annual meeting of the Midwest Political Science Association) [Електронний ресурс] / Christopher Kam, Indridi Indridason. – Chicago, 2009. – 34 p. – Режим доступу до інформації : <http://artsandsciences.sc.edu/poli/psrw/Kam022704.pdf>
31. King G. A Unified Model of Cabinet Dissolution in Parliamentary Democracies [Електронний ресурс] / Gary King, James Alt, Nancy Burns, Michael Laver // *American Journal of Political Science*. – 1990. – No. 34. – P. 846-871. – Режим доступу : <http://gking.harvard.edu/files/coal.pdf>
32. Laver M. Events, Equilibria and Government Survival / Michael Laver, Kenneth Shepsle // *American Journal of Political Science*. – 1998. – No. 42. – P. 28-54.
33. Laver M. Making and breaking governments. Cabinets and legislatures in parliamentary democracies / Michael Laver, Kenneth Shepsle. – New York : Cambridge University Press, 1996. – 301 p.
34. Laver M. Multiparty Government : The Politics of Coalition in Europe / Michael Laver, Norman Schofield. – University of Michigan Press, 1998. – 308 p.
35. Laver M. Party Policy and the Government Coalitions / Michael Laver, Ian Budge. – London : Palgrave Macmillan, 1992. – 448 p.
36. Lijphart A. A Note on the Meaning of Cabinet Durability / Arend Lijphart // *Comparative Political Studies*. – 1984. – Vol. 17. – No. 2. – P. 163-166.
37. Lijphart A. Measures of Cabinet Durability : A Conceptual and Empirical Evaluation / Arend Lijphart // *Comparative Political Studies*. – 1984. – No. 17. – P. 265-279.
38. Luebbert G. A Theory of Government Formation / Gregory Luebbert // *Comparative Political Studies*. – 1984. – No. 17. – P. 229-264.
39. Lupia A. Coalition Termination and the Strategic Timing of Parliamentary Elections [Електронний ресурс] / Arthur Lupia, Kaare Strom // *American Political Science Review*. – 1995. – No. 89. – P. 648-665. – Доступ : <http://www-personal.umich.edu/~lupia/Papers/LupiaStrom1995.pdf>

40. Mueller-Rommel F. Types of Cabinet Durability in Central Eastern Europe : (Paper posted at the eScholarship Repository, University of California Irvine) [Электронный ресурс] / Ferdinand Mueller-Rommel. 2005. – 13 p. – Режим доступа : <http://escholarship.org/uc/item/8cv4134w.pdf>
41. Nikolenyi C. Cabinet Stability in Post-Communist Central Europe / Csaba Nikolenyi // Party Politics. – 2004. – No. 10. – P. 123-150.
42. Pridham G. Coalitional Behavior in Theory and Practice : An Inductive Model for Western Europe / Geoffrey Pridham. – Cambridge : Cambridge University Press, 1986. – 327 p.
43. Riker W. The Theory of Political Coalitions / William Riker. – New Haven, Conn. : Yale University Press, 1962. – 300 p.
44. Roosendaal P. Government Survival in Western Multi-Party Democracies / Peter van Roosendaal // European Journal of Political Research. – 1997. – No. 32. – P. 71-92.
45. Rose R. Prime Ministers in Parliamentary Democracy / Richard Rose // West European Politics. – 1991. – Vol. 14. – No. 2. – P. 9-24.
46. Sanders D. The Stability and Survival of Governments in Western Europe / David Sanders, Valentine Herman // Acta Politica. – 1977. – Vol. 12. – No. 3. – P. 346-377.
47. Strom K. Contending Models of Cabinet Stability / Kaare Strom // American Political Science Review. – 1988. – No. 82. – P. 923-941.
48. Strom K. Minority Government and Majority Rule / Kaare Strom. – Cambridge : Cambridge University Press, 1990. – 293 p.
49. Swaan A. Coalition Theories and Cabinet Formations : a study of formal theories of coalition formation applied to nine European parliaments after 1918 / Abram de Swaan. – Amsterdam : Elsevier Scientific Publishing Company, 1973. – 347 p.
50. Taylor M. Party Systems and Government Stability / Michael Taylor, Valentine Hermann // American Political Science Review. – 1971. – No. 65. – P. 28-37.
51. Toole J. Government Formation and Party System Stabilization in East Central Europe / James Toole // Party Politics. – 2000. – No. 6. – P. 441-461.
52. Warwick P. Economic Trends and Government Survival in West European Parliamentary Democracies / Paul Warwick // American Political Science Review. – 1992. – No. 86. – P. 875-887.
53. Warwick P. Government Survival in Parliamentary Democracies / Paul Warwick. – Cambridge : Cambridge University Press, 1994. – 182 p.
54. Warwick P. Ideological Diversity and Government Survival in Western Democracies / Paul Warwick // Comparative Political Studies. – 1992. – No. 25. – P. 332-361.
55. Warwick P. Rising Hazards : An Underlying Dynamic of Parliamentary Government / Paul Warwick // American Journal of Political Science – 1992. – No. 36. – P. 857-876.
56. Warwick P. The Cabinet Stability Controversy : New Perspectives on a Classic Problem / Paul Warwick, Stephen Easton // American Journal of Political Science. – 1992. – No. 36. – P. 122-146.
57. Warwick P. The Durability of Coalition Governments in Parliamentary Democracies / Paul Warwick // Comparative Political Studies. – 1979. – No. 11. – P. 465-498.
58. Woldendorp J. Political Data 1945-1990. Party Government in 20 Democracies / Jaap Woldendorp, Hans Keman, Ian Budge // European Journal of Political Research. – 1998. – No. 33. – P. 125-164.
59. Zimmerman E. Government Stability in Six European Countries During the World Economic Crisis of the 1930s : Some Preliminary Considerations / Ekkart Zimmerman // European Journal of Political Research. – 1987. – Vol. 15. – No. 1. – P. 23-52.

ТЕМА 7
ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 9
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Парламент і інститут парламентаризму – кількісні виміри аналізу

План заняття:

1. Порівняння повноважень/сили парламентів – кількісні виміри політичного аналізу (модель С. Фіша та М. Кроєніга, модель Панчак-Бялоблоцкої).
2. Політична структуризація парламентів – кількісні виміри компаративного аналізу. Визначення, суть, індикатори, маркери, рівні.
 - a. Кількісні атрибути бікамералізму. Моделі бікамералізму.
 - b. Партійно-фракційні індикатори структуризації парламентів – кількісні виміри компаративного аналізу (сила, інституціоналізація, стійкість та стабільність).
 - c. Структуризація парламентів на рівні комітетів – кількісний аналіз (сила, розмір, кількість та інституціоналізація).
3. Парламентська мінливість – дефініювання та операціоналізація.
 - a. Парламентська та електоральна мінливість. Індекс диспропорційності виборчих систем.
 - b. Коливання голосів і парламентська мінливість. Закон "кубічного кореня", формула правильного куба.

Основні поняття:

Парламент та парламентаризм, повноваження парламентів, політичні, законодавчі, міжнародні і контрольні повноваження парламенту, професіоналізм парламенту, сила парламенту, модель Фіша та Кроєніга, модель Панчак-Бялоблоцкої, структуризація парламентів, індикатори і маркери структуризації парламентів, бікамералізм, кількісні атрибути бікамералізму, моделі бікамералізму (еквівалентний та нееквівалентний, коеквівалентний/коеквівалентний з обмеженнями, обмежених виконавчих повноважень, консультативний, субординований), партійно-фракційна структуризація парламентів, інституціоналізація парламенту, рівні інституціоналізації парламентів, партійна стійкість парламенту, структуризація парламентів на рівні комітетів, комітет, кількість і розмір комітетів і підкомітетів, інституціоналізація комітетів, рівні інституціоналізації комітетів (низький, середній і високий), сила комітетів, рівні сили комітетів (низька, середня й велика), парламентська мінливість, парламентський обіг, електоральна мінливість, коливання голосів, закону "кубічного кореня" й "формула правильного куба", індекс диспропорційності виборчих систем.

Список наукових і навчальних джерел:

Обов'язкові джерела:

1. Коули Д. Двухпалатность И Разделение Властей в Современных Государствах [Електронний ресурс] / Джон Коули // Полис. – 1997. – № 3. – С. 148-168. – Режим доступу до ст. :

http://www.polisportal.ru/files/File/publication/Starie_publicacji_Polisa/K/1997-3-12-Koukli_dvuxpalatnost_i_razdelenie_vlastey.pdf

2. Новиков М. Становлення та розвиток бікамералізму в історичній ретроспективі [Електронний ресурс] / Михайло Новиков // Наукові праці. Серія : Політичні науки. – Миколаїв, 2006. – Вип. 27. – Т. 40. – С. 57-62. – Режим доступу до запропонованої наукової інформації : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/Politicalogy/2006_27/27-12.pdf
3. Панчак-Бялоблоцка Н. Категорія парламентська мінливість як індикатор структуризації парламентів [Електронний ресурс] / Надія Панчак-Бялоблоцка // Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Розвиток політичної науки : європейські практики та національні перспективи. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів та аспірантів. – Чернівці, 2011. – С. 87-90. – Режим доступу : http://rieirs.org/wp-content/uploads/2011/07/Political_science.pdf
4. Панчак-Бялоблоцка Н. Особливості бікамералізму в Центральній і Східній Європі : порівняльний аналіз повноважень і функцій верхніх палат [Електронний ресурс] / Надія Панчак-Бялоблоцка // Освіта регіону : Політологія. Психологія. Комунікація. – 2010. – № 4. – С. 177-188. – Режим доступу до запропонованої в заданому занятті наукової інформації : http://www.social-science.com.ua/публікація/345_Особливості%20бікамералізму%20в%20Центральній%20і%20Східній%20Європі%20порівняльний%20аналіз%20повноважень%20і%20функцій%20палат
5. Панчак-Бялоблоцка Н. Особливості формування та складу верхніх палат у парламентах країн Центральної та Східної Європи [Електронний ресурс] / Надія Панчак-Бялоблоцка // Львівська політехніка. Українська національна ідея : реалії та перспективи розвитку. – 2011. – Вип. 23. – С. 149-158. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10392/1/27.pdf>
6. Панчак-Бялоблоцка Н. Парламентська мінливість і стабільність партійних систем у Центральній Європі : досвід Вишеградської четвірки / Надія Панчак-Бялоблоцка // Політологічні та соціологічні студії : Т.10. Вибірчі процеси в Україні та постсоціалістичних країнах : Збірник наукових праць. – Чернівці : Букрек., 2011. – С. 98-120.
7. Панчак-Бялоблоцка Н. Політична структуризація парламентів країн Центральної Європи : Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук / Надія Панчак-Бялоблоцка. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. – 324 с.
8. Панчак-Бялоблоцка Н. Політична структуризація парламентів у країнах Центральної Європи на рівні постійних комітетів / Надія Панчак-Бялоблоцка // Науковий часопис. Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. – Київ, 2010. – Вип. 4. – С. 175-184.
9. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи : [монографія] / Анатолій Романюк. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 391 с.
10. Facchini G. A Theory of Bicameralism [Електронний ресурс] / Giovanni Facchini, Cecilia Testa // Working Paper, 2005. – 30 p. – Режим доступу до запропонованої наукової інформації : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=681223
11. Fish S. Stronger Legislatures, Stronger Democracies [Електронний ресурс] / Steven Fish // Journal of Democracy. – 2006. – Vol. 17. – No. 1. – P. 5-20. – Режим доступу до вказаної інформації : <http://www.journalofdemocracy.org/articles/gratis/Fish-17-1.pdf>
12. Fish S. The Handbook of National Legislatures : A Global Survey [Електронний ресурс] / Steven Fish, Matthew Kroenig. – Cambridge University Press, 2009. – 808 p. – Режим доступу до кн. : <http://polisci.berkeley.edu/people/faculty/FishM/PPIScores.pdf>
13. Kysela J. Dvoukomorove systemy : Teorie, historie a srovnani dvoukomorovych parlamentu / Jan Kysela. – Praha : Eurolex Bohemia, 2004. – 630 p.
14. Panchak-Białobłocka N. Obieg parlamentarny – kategorią politologiczną w kontekście dokonywania oceny zmienności parlamentarnej państw Europy Środkowej i Zachodniej / Nadija Panchak-Białobłocka // Transformacje ustrojowe w Europie Środkowej i Wschodniej. – Kutno, 2012. – S. 115-126.
15. Shepsle K. The Institutional Foundations of Committee Power [Електронний ресурс] / Kenneth Shepsle, Barry Weingast // American Political Science Review. – 1987. – Vol. 81. – P. 85-105. – Режим доступу : http://www.unc.edu/~fbaum/teaching/PLSC541_Fall08/shepsle_weingast_1987.pdf

Рекомендовані та додаткові джерела:

1. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія : Дослідження структур, мотивів і результатів / Джовані Сарторі. – К. : АртЕк, 2001. – 211 с.
2. Anderson K. Congressional Turnover and the Election of Women / Kristi Anderson, Stuart Thorson // *Western Political Quarterly*. – 1984. – Vol. 37. – P. 143-156.
3. Baldwin N. *Second Chambers* / Nicholas Baldwin, Donald Shell. – Frank Cass, London, 2001. – 193 p.
4. Blondel J. *Comparative Legislatures* / Jean Blondel. – Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall, 1973. – 173 p.
5. Blondel J. *Legislatures' Behavior : Some Steps Towards a Cross National Measurement* [Електронний ресурс] / Jean Blondel // *Government and Opposition*. – 1969. – Vol. 5. – P. 67-85. – Режим доступу до ст. : <http://www.clas.ufl.edu/users/kreppel/Blondel.pdf>
6. Cox G. *Legislative Leviathan : Party Government in the House* / Gary Cox, Mathew McCubbins. – Berkeley University of California Press, 1993. – 324 p.
7. Duverger M. *Political Parties : Their organization and activity in the modern state* / Maurice Duverger. – New York : Wiley, 1959. – 439 p.
8. Eulau H. *Legislative Institutions and Processes* / Heinz Eulau, Katherine Hinckley // Robinson J. *Political Science Almanac* : [Vol. 1] / James Robinson. – Indianapolis : Bobbs-Merrill, 1966. – P. 85-189.
9. Fiorina M. *Historical Change in House Turnover* / Morris Fiorina, David Rohde, Peter Wessel // Ornstein N. *Congress in Change* / Norman Ornstein. – New York : Praeger, 1975. – P. 24-57.
10. Gilligan T. *Asymmetric Information and Legislative Rules with a Heterogeneous Committee* / Thomas Gilligan, Keith Krehbiel // *American Journal of Political Science*. – 1989. – Vol. 33. – No. 2. – P. 459-490.
11. Hayama A. *Incumbency Advantage in Japanese Elections* / Akira Hayama // *Electoral Studies*. – 1992. – Vol. 11. – P. 46-57.
12. Hibbing J. *Legislative Careers : Why and How We Should Study Them?* / John Hibbing // *Legislative Studies Quarterly*. – 1999. – Vol. 24. – P. 149-171.
13. Hibbing J. *Legislative Institutionalization with Illustrations from the British House of Commons* / John Hibbing // *American Journal of Political Science*. – 1988. – Vol. 32. – P. 681-712.
14. Janda K. *Political Parties : A Cross National Survey* / Kenneth Janda. – New York : The Free Press, 1980. – 1019 p.
15. Kendall M. *The Law of Cubic Proportion in Election Results* / M. Kendall, A. Stuart // *British Journal of Sociology*. – 1950. – Vol. 1. – P. 183-197.
16. Krehbiel K. *Information and Legislative Organization* / Keith Krehbiel. – Ann Arbor : University of Michigan Press, 1991. – 314 p.
17. Laundry P. *Parliaments in the Modern World* / Philip Laundry. – Aldershot : Gower, 1989. – 166 p.
18. Lees J. *Committees in Legislatures : A Comparative Analysis* / John Lees, Malcolm Shaw. – Durham, NC : Duke University Press, 1979. – 449 p.
19. Mansfeldova Z. *Central European Parliaments. First Decade of Democratic Experience and Future Prospective* / Zdenka Mansfeldova, David Olson, Petra Rakusanova. – Prague : Institute of Sociology, Academy of Science of the Czech Republic, 2004. – 242 p.
20. Matthews D. *Legislative Recruitment and Legislative Careers* / Donald Matthews // Loewenberg G. *Handbook of Legislative Research* / Gerhard Loewenberg, Samuel Charles Patterson, Malcolm Edwin Jewell. – Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 1985. – P. 17-56.
21. Mezey M. *Comparative Legislatures* / Michael Mezey. – Durham : Duke University Press, 1979. – 317 p.
22. Money J. *Bicameralism* / Jeannette Money, George Tsebelis. – Cambridge : Cambridge University Press, 1997. – 250 p.
23. Norton P. *How Many Bicameral Legislatures Are There?* / Philip Norton // *The Journal of Legislative Studies*. – 2004. – Vol. 10. – P. 1-9.
24. Norton P. *Parliaments in Asia* / Philip Norton, Nizam Ahmed. – London : Frank Cass, 1999. – 199 p.

25. Olson D. The New Parliaments of Central and Eastern Europe / David Olson, Philip Norton. – London, 1996. – 254 p.
26. Patterson S. Senates : Bicameralism in the contemporary world / Samuel Charles Patterson, Anthony Mughan. – Columbus OH : Ohio State University Press, 1999. – 360 p.
27. Patzelt W. Recruitment and Retention in Western European Parliaments / Werner Patzelt // Legislative Studies Quarterly. – 1999. – Vol. 24. – P. 239-279.
28. Polsby N. The Institutionalization of the U.S. House of Representatives [Електронний ресурс] / Nelson Polsby // American Political Science Review. – 1968. – Vol. 62. – P. 144-168. – Доступ : [http://users.polisci.wisc.edu/kmayer/PS%20904%20classics/congress/Institutionalization%20of%20the%20House%20\(Polsby\).pdf](http://users.polisci.wisc.edu/kmayer/PS%20904%20classics/congress/Institutionalization%20of%20the%20House%20(Polsby).pdf)
29. Powell E. New Approaches to Electoral Volatility : Evidence from Post-communist Countries [Електронний ресурс] / Eleanor Neff Powell, Joshua Tucker // Working Paper, 2009. – 39 p. – Режим доступу до інформації : http://homepages.nyu.edu/~jat7/Powell_Tucker_Volatility.pdf
30. Riker W. The Justification of Bicameralism / William Riker // International Political Science Review. – 1992. – Vol. 13. – P. 101-121.
31. Rose R. Parties, Factions and Tendencies in Britain / Richard Rose // Political Studies. – 1964. – Vol. 12. – P. 33-46.
32. Russell M. Why are Second Chambers so Difficult to Reform? / Russell Meg, Mark Sandford // The Journal of Legislative Studies. – 2002. – Vol. 8. – P. 79-89.
33. Sartori G. Parties and Party Systems : A Framework of Analysis / Giovanni Sartori. – Cambridge : Cambridge University Press, 1976. – 370 p
34. Scully R. Dealing with Big Brother : Relations with the First Chamber / Roger Scully // The Journal of Legislative Studies. – 2001. – Vol. 7. – No. 1. – P. 93-104.
35. Somit A. The Victorious incumbent: a threat to democracy? / Albert Somit. – Dartmouth, 1994. – 311 p.
36. Taagepera R. Reformulating the Cube Law for Proportional Representation Elections / Rein Taagepera // American Political Science Review. – 1986. – Vol. 80. – P. 489-504.
37. Tuftte E. The Relationship Between Seats and Votes in Two-Party Systems / Edward Tuftte // American Political Science Review. – 1973. – Vol. 67. – P. 540-547.

ТЕМА 8

Кількісні виміри аналізу партій, партійних систем та ідеологій

Частина 1

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 10 СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 10

Кількість, фракціоналізація та сила політичних партій

План заняття:

1. Кількість партій – політологічне трактування:
 - a. Абсолютна кількість партій: розрахунок та значення.
 - b. Ефективна кількість партій: операціоналізація та шляхи вимірювання. Моделі Лааксо та Таагепери, Молінера, Голосова. Індекс найбільших виборчих і парламентських компонентів. Показник змагальності партій.
 - c. Концепція релевантності політичних партій: теоретичне та практичне значення. Відносний розмір найбільших і найменших партій.
 - d. Показник двопартійності партійних систем.
2. Партійна фракціоналізація і фрагментація – операціоналізація емпіричних даних:

- a. Концептуальне визначення партійної (парламентської та електоральної) фракціоналізації та фрагментації.
 - b. Операціоналізація партійної фракціоналізації: індекси парламентської та електоральної фракціоналізації Рея, гіперфракціоналізації Вілдгена та індекс Данлеві-Бусека.
3. Партійна сила – порівняльне політологічне трактування:
- a. Концепція домінуючої партії – способи вимірювання. Типи партійного домінування (модель Бусека, модель Данлеві, модель Богеардса, модель Пемпела, модель Блонделя, модель Сарторі, модель О'Лірі).
 - b. Концепція основної (просистемної) партії (модель Шофілда, Грофмана та Фельда).
 - c. Концепція сильної партії (модель Лейвера та Шепсла, модель Шофілда та Грофмана). Індекси партійної влади (індекс Баншофа, індекс Шеплі-Шубіка). Індекс електоральної успішності партій.

Основні поняття:

Політична партія, партійна система, вік партій, кількість партій, абсолютна кількість партій, ефективна кількість виборчих та парламентських партій, індекси ефективної кількості партій (модель Лааксо та Таагепери, модель Молінера, модель Голосова), індекс найбільших виборчих й парламентських компонентів, показник змагальності партій, релевантність політичних партій, відносний розмір партій, двопартійність партійних систем, партійна (електоральна і парламентська) фракціоналізація, партійна фрагментація, індекси парламентської та електоральної фракціоналізації Рея, індекс гіперфракціоналізації Вілдгена, індекс Данлеві-Бусека, партійна сила, домінуюча партія, типи партійного домінування (модель Бусека, модель Богеардса, модель О'Лірі, модель Пемпела, модель Блонделя, модель Сарторі, модель Данлеві), просистемна (чи основна) партія (модель Шофілда, Грофмана та Фельда), сильна партія (модель Лейвера та Шепсла, модель Шофілда та Грофмана), індекси партійної влади (індекс Баншофа, індекс Шеплі-Шубіка), індекс електоральної успішності партій.

Список наукових і навчальних джерел:

Обов'язкові джерела:

1. Алескеров Ф. Оценка влияния групп и фракций в российском парламенте (1994-2003 гг.) [Електронний ресурс] / Ф.Т. Алескеров, Н.Ю. Благовещенский, Г.А. Сатаров, А.В. Соколова, В.И. Якуба. – Фонд ИНДЕМ, 2003. – 62 с. – Режим доступу до інформації : https://www.hse.ru/data/2010/05/05/1216436814/WP7_2003_01.pdf
2. Алескеров Ф. Системы пропорционального представительства и индексы представительности парламента [Електронний ресурс] / Ф.Т. Алескеров, В.В. Платонов. – Москва : ГУ ВШЭ, 2003. – 23 с. – Доступ : https://www.hse.ru/data/2010/05/05/1216436825/WP7_2003_05.pdf
3. Голосов Г. Сравнительная политология : 3-е изд., перераб. и доп. [Електронний ресурс] / Григорий Голосов. – Изд-во Европ. ун-та в Санкт-Петербурге, 2001. – 368 с. – Режим доступу до інформації : http://old.eu.spb.ru/socio/regions/polit_text.pdf
4. Голосов Г. Избирательные системы и партийная фрагментация в регионах России, 1993-2003 / Григорий Голосов // А. Дука. Власть и элиты в современной России. – СПб. : Социологическое об-во им. Ковалевского, 2003. – С. 295-308.

5. Голосов Г. Форматы партийных систем в новых демократиях : институциональные факторы неустойчивости и фрагментации [Электронный ресурс] / Григорий Голосов // Полис. – 1998. – № 1. – С. 106-129. – Режим доступа до ст. : <http://databasebank.ru/55/143>
6. Голосов Г. Фрагментация партийных систем : новый метод измерения и его применение к результатам выборов российских региональных законодательных собраний (2003-2008) / Григорий Голосов // А. Соловьев. Электоральное пространство современной России. – Политическая наука : Ежегодник РАПН 2008. – М. : РОССПЭН, 2009. – С. 9-26.
7. Данков А. "Стационарная" торговля голосами в представительном органе власти : ситуация в III и IV Государственных Думах ФС РФ [Электронный ресурс] / Александр Данков. – ЦЭМИ РАН, 2004. – 33 с. – Доступ до ст. : <http://www.politlab.org/aldankov/dankov13.pdf>
8. Зарічний М. Елементи теорії соціального вибору / Михайло Зарічний. – Львів, 2001. – 160 с.
9. Куценко К. Базовые подходы к анализу факторов формирования партийных систем [Электронный ресурс] / Кирилл Куценко // Политическая экспертиза: ПОЛИТЭКС. – 2008. – Т. 4. - № 3. – С. 115-126. – Режим доступа до ст. : <http://www.politex.info/content/view/473/30/>
10. Литвин В. Урядова стабільність крізь призму партійних детермінант країн Центральної Європи / Віталій Литвин // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Політологія, Соціологія, Філософія. – 2009. – № 13. – С. 110-118.
11. Dumont P. The "effective number of relevant parties" : How voting power improves Laakso-Taagepera's index [Электронный ресурс] / Patrick Dumont, Jean-François Caulier. – Unpublished, 2005. – Режим доступа : http://centres.fusl.ac.be/CEREC/document/2003/cerec2003_7.pdf
12. Dunleavy P. Constructing the Number of Parties [Электронный ресурс] / Patrick Dunleavy, Françoise Boucek // Party Politics. – 2003. – Vol. 9. – P. 291-315. – Режим доступа до ст. : <http://130.74.120.3/courses/pol628/dunleavyboucek03.pdf>
13. Golosov G. The Effective Number of Parties : A New Approach / Grigorii Golosov // Party Politics. – 2010. – Vol. 16. – P. 171-192.
14. Laakso M. The Effective Number of Parties : A Measure with Application to West Europe [Электронный ресурс] / Markku Laakso, Rein Taagepera // Comparative Political Studies. – 1979. – No. 12. – P. 3-27. – Режим доступа до запропонованої наукової інформації : [http://www.pratiquesciencesociales.net/exposes/S12.%20The%20Effective%20Number%20of%20Parties%20A%20Measure%20with%20Application%20to%20West%20Europe%20\(Laakso%201979\).pdf](http://www.pratiquesciencesociales.net/exposes/S12.%20The%20Effective%20Number%20of%20Parties%20A%20Measure%20with%20Application%20to%20West%20Europe%20(Laakso%201979).pdf)
15. Molinar J. Counting the Number of Parties : An Alternative Index / Juan Molinar // American Political Science Review. – 1991. – Vol. 85. – No. 4. – P. 1383-1391.

Рекомендовані та додаткові джерела:

1. Arian A. The Dominant Party System : A Neglected Model of Democratic Stability / Asher Arian, Samuel Barnes // The Journal of Politics. – 1974. – No. 36. – P. 592-614.
2. Banzhaf J. One man, 3.312 votes : a mathematical analysis of the Electoral College [Электронный ресурс] / John Banzhaf // Villanova Law Review. – 1968. – Vol. 13. – P. 304-332. – Доступ : <http://www.mth.msu.edu/~ywang/Course/2010fs%20MTH290/Lecture%2010-11/Banzhaf-one%20man%20n%20votes.pdf>
3. Benoit K. Party Policy in Modern Democracies / Kenneth Benoit, Michael Laver. – London : Routledge, 2006. – 287 p.
4. Boucek F. Electoral and Parliamentary Aspects of Dominant Party Systems / Françoise Boucek // Comparing Party System Change / Paul Pennings, Jan-Erik Lane. – London : Routledge, 1998. – P. 105-108.
5. Converse P. Measuring Partisanship / Philip Converse, Roy Pierce // Political Methodology. – 1985. – No. 11. – P. 143-166.
6. Dunleavy P. Understanding the Dynamics of Electoral Reform / Patrick Dunleavy, Helen Margetts // International Political Science Review. – 1995. – Vol. 16. – No. 1. – P. 9-30.
7. Duverger M. Duverger's Law : Thirty Years Later / Maurice Duverger // Choosing an Electoral System : Issues and Alternatives / Arend Lijphart, Bernard Grofman. – New York : Praeger, 1984. – 273 p.

8. Duverger M. Political Parties : Their Organization and Activity in the Modern State / Maurice Duverger. – New York, 1963. – 439 p.
9. Giliomee H. The Awkward Embrace. One-Party Domination and Democracy / Hermann Giliomee, Charles Simkins. – Amsterdam : Harwood Academic Publishers, 1999. – 368 p.
10. Kesselman M. French Local Politics : A Statistical Examination of Grass Root Consensus / M. Kesselman // American Political Science Review. – 1966. – Vol. 60. – P. 963-973.
11. Pempel T. Uncommon Democracies : The One-Party Dominant Regimes / T.J. Pempel. – Ithaca, London : Cornell University Press, 1990. – 371 p.
12. Rae D. The Political Consequences of Electoral Laws / Douglas Rae. – New Haven : Yale University, 1967. – 173 p.
13. Roosendaal P. Cabinets in Multi-party Democracies : The Effect of Dominant and Central Parties on Cabinet Composition and Durability / Peter van Roosendaal. – Thesis Publishers, 1992. – P. 103-112.
14. Rose R. Elections and Parties in New European Democracies / Richard Rose, Neil Munro. – Washington D.C. : Congressional Quarterly Press, 2009. – 275 p.
15. Sartori G. Parties and Party Systems : A Framework of Analysis / Giovanni Sartori, Peter Mair. – ECPR Press, 2005. – 342 p.
16. Schofield N. The Core and Stability of Group Choice in Spatial Voting Games [Електронний ресурс] / Norman Schofield, Bernard Grofman, Scott Feld // American Political Science Review. – 1988. – No. 82. – P. 196-211. – Режим доступу до запропонованої наукової інформації : <http://www.socsci.uci.edu/~bgrofman/54%20Schofield-Grofman-Feld-Core%20and%20stability%20of%20group%20choice.pdf>
17. Shapley L. A Method of Evaluating the Distribution of Power in a Committee System / Llyod Shapley, Martin Shubik // American Political Science Review. – 1954. – Vol. 48. – No. 3. – P. 787-792.
18. Solinger D. Ending One-Party Dominance : Korea, Taiwan, Mexico / Dorothy Solinger // Journal of Democracy. – 2001. – Vol. 12. – No. 1. – P. 30-42.
19. Taagepera R. Rethinking Duverger's Law : Predicting the Effective Number of Parties in Plurality and PR Systems – Parties Minus Issues Equals One [Електронний ресурс] / Rein Taagepera, Bernard Grofman // European Journal of Political Research. – 1985. – No. 13. – P. 341-352. – Доступ : <http://www.socsci.uci.edu/~bgrofman/42%20Grofman.%20Rethinking%20Duverger's%20Law..pdf>
20. Taagepera R. Seats and Votes : The Effects and Determinants of Electoral Systems / R. Taagepera, M. S. Shugart. – Yale University Press, New Haven, 1989. – 292 p.
21. Taagepera R. Supplementing the Effective Number of Parties / Rein Taagepera // Electoral Studies. – 1999. – Vol. 18. – P. 497-504.
22. Wildgen J. The Measurement of Hyperfractionalization / J. Wildgen // Comparative Political Studies. – 1971. – Vol. 4. – P. 233-243.

ТЕМА 8

Кількісні виміри аналізу партій, партійних систем та ідеологій

Частина 2

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 11 СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 11

Партійні ідеології та партійні системи: кількісні виміри порівняльного аналізу

План заняття:

1. Партійна ідеологія – кількісні виміри порівняльного аналізу:
 - а. Ідеологія і поляризація у партійних системах – концептуальне визначення.

- b. Вимірювання ідеологічної різноманітності партій. Індекс ідеологічності. Зважений індекс ліво-правої електоральної поляризації Бенюта і Лейвера.
- 2. Політичний спектр – індикатори та маркери політологічного аналізу:
 - a. Одновимірні/одноосьові моделі.
 - b. Багатовимірні/багатоосьові моделі.
- 3. Партійні системи – кількісні виміри порівняльного аналізу:
 - a. Модель Ж. Блонделя (однопартійні, двопартійні, дві-з-половиною партійні, багатопартійні із домінуючими партіями, багатопартійні без домінуючої партії) та модель Дж. Сарторі.
 - b. Стабільність, стійкість й інституціоналізація партійних систем – патерни аналізу. Стабілізація партійних парламентських груп на основі оцінювання парламентського обігу.

Основні поняття:

Ідеолога, партійна ідеологія, ідеологічний спектр, політичний спектр, поляризація, ідеологічна різноманітність партій, індекс ідеологічності, зважений індекс ліво-правої електоральної поляризації Бенюта й Лейвера, одновимірні/одноосьові моделі спектру, багатовимірні/багатоосьові моделі спектру, праві партії, ліві партії, ліво-правий спектр, центризм, крайні ліві партії, крайні праві партії, політичні ідеологічні сім'ї партій, геометрична вісь політичного спектру, модель правого авторитаріанізму, теорія підкови, ліво-правий авторитаріанізм, спектрально-синкретичний вимір, модель Л. Фергюсона, модель Г. Айзенка, модель М. Рокіча, модель Д. Нолана, модель Крісті і Мелцера, модель Фризького інституту, російська модель політичного спектру, World's Smallest Political Quiz, політичний компас, модель Грінберга й Джонаса, британська модель і модель Пурнеля, модель Інглхарта, модель Мітчелла, модель Сулакшина, партійна система, класифікація партійних систем Блонделя, класифікація партійних систем Сарторі, стабільність і стійкість партійних систем, інституціоналізація партійних систем, стабілізація парламентських груп.

Список наукових і навчальних джерел:

Обов'язкові джерела:

1. Голосов Г. Роль идеологии в процессе формирования посткоммунистических партийных систем : Восточная Европа и Россия / Григорий Голосов // Ю. Абрамов. На путях политической трансформации : политические партии и политические элиты постсоветского периода. – М. : Московский общественный научный фонд, 1997. – С. 137-145.
2. Голосов Г. Форматы партийных систем в новых демократиях : институциональные факторы неустойчивости и фрагментации [Електронний ресурс] / Григорий Голосов // Полис. – 1998. – № 1. – С. 106-129. – Режим доступу до ст. : <http://databasebank.ru/55/143>
3. Дюгурова А. Институционализация партийных систем: введение в проблему / Анастасия Дюгурова // Ученые записки Казанского государственного университета. Сер. Гуманит. науки. – 2010. - Т. 152. – Кн. 1. – С. 199-204.
4. Дюгурова А. Институционализация партийных систем: количественное измерение / Анастасия Дюгурова // Сборник материалов IX Всероссийской научно-практической конференции "Система ценностей современного общества", 12 ноября 2009 г. – Новосибирск, 2009. – С. 85-87.

5. Дюгурова А. К вопросу об институционализации партийных систем [Электронный ресурс] / Анастасия Дюгурова // Аспирантский вестник Поволжья. – 2009. – № 5-6. – С. 176-180. – Режим доступа до ст. http://www.minyayev-foto.ru/issues/2009_5-6/articles/37_dyugurova.pdf
6. Панчак-Бялоблоцка Н. Парламентська мінливість і стабільність партійних систем у Центральній Європі : досвід Вишеградської четвірки / Надія Панчак-Бялоблоцка // Політологічні та соціологічні студії : Т.10. Вибірчі процеси в Україні та постсоціалістичних країнах : Збірник наукових праць. – Чернівці : Букрек., 2011. – С. 98-120.
7. Сулакшин С. Мониторинг и прогноз политического процесса методами спектрального анализа / С. Сулакшин, О. Бабченко. – М: Научный эксперт, 2005. – 63 с.
8. Сулакшин С. О возможностях прогнозирования и управления развитием общества и государства (конструирования будущего) / С. Сулакшин, О. Бабченко, С. Строганова. – М : Научный эксперт, 2006. – 32 с.
9. Сулакшин С. Политический спектр как инструмент прогнозирования развития [Электронный ресурс] / Сулакшин С.С., Бабченко О.С., Строганова С.М. // Журнал "Власть". – 2006. – № 11. – 6 с. – Доступ : http://rusrand.ru/public/public_5.html
10. Inglehart R. Changing Mass Priorities : The Link Between Modernization and Democracy [Электронный ресурс] / Ronald Inglehart, Christian Welzel // Perspectives on Politics. – 2010. – Vol. 8. – No. 2. – P. 551-567. – Режим доступа до запропонованої наукової інформації : http://www.worldvaluessurvey.org/wvs/articles/folder_published/publication_587/files/Changing_MassPriorities.pdf
11. Maoz Z. Political Polarization and Cabinet Stability in Multiparty Systems : A Social Networks Analysis of European Parliaments 1945-98 : (Paper presented at the annual meeting of the Midwest Political Science Association) [Электронный ресурс] / Zeev Maoz, Zeynep Somer-Topcu. – 2009. – Режим доступа до запропонованої інформації : http://web.psdomain.ucdavis.edu/people/graduate-students/zsomer/Maoz_Somer-Topcu_polarization_Feb08.pdf

Рекомендовані та додаткові джерела:

1. Blais A. Measuring party identification : Britain, Canada and The United States [Электронный ресурс] / Andre Blais, Elisabeth Gidengil, Richard Nadeau, Neil Nevitte // Political Behavior. – 2001. – Vol. 23. – No. 1. – P. 5-22. – Режим доступа : <http://www.ces-eeec.org/pdf/PartyID.pdf>
2. Blondel J. Party Systems and Patterns of Government in Western Democracies / Jean Blondel // Canadian Journal of Political Science. – 1968. – Vol. 1. – No. 2. – P. 180-203.
3. Bobbio N. Left and Right : The Significance of a Political Distinction / Norberto Bobbio, Allan Cameron. – University of Chicago Press, 1996. – 124 p.
4. Bogaards M. Crafting Competitive Party Systems : Electoral Laws and the Opposition in Africa / Matthijs Bogaards // Democratization. – 2000. – Vol. 7. – No. 4. – P. 163-190.
5. Ferguson L. The stability of the primary social attitudes, religionism and humanitarianism / Leonard Ferguson // Journal of Psychology. – 1941. – Vol. 12. – P. 283-288.
6. Heath A. It Was Party Identification All Along – Question Order Effects on Reports of Party Identification in Britain [Электронный ресурс] / Anthony Heath, Roy Pierce // Electoral Studies. – 1992. – Vol. 11. – No. 2. – P. 93-105. – Режим доступа до запропонованої інформації : <http://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/2027.42/29992/1/0000359.pdf>
7. Krupavičius A. Party Systems in Central East Europe : Dimensions off System Stability / Algis Krupavičius. – Glasgow : University of Strathclyde, 1999. – 44 p.
8. Mitchell B. Eight Ways to Run the Country : a new and revealing look at left and right / Greenwood Publishing Group, 2007. – 161 p.
9. Nyblade B. Reconsidering Ideological Diversity and Government Survival [Электронный ресурс] / Benjamin Nyblade // Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association. – 2004. – 21 p. – Режим доступа до запропонованої наукової інформації : http://citation.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/0/6/1/3/6/pages61369/p61369-1.php
10. Pedersen M. The Dynamics of European Party Systems : Changing Patterns of Electoral Volatility / Mogens Pedersen // European Journal of Political Research. – 1979. – Vol. 7. – No. 1. – P. 1-26.

11. Rae D. The Political Consequences of Electoral Laws / Douglas Rae. – New Haven : Yale University, 1967. – 173 p.
12. Rokeach M. Eysenck's Tender-Mindedness Dimension : A critique / Milton Rokeach, Charles Hanley // Psychological Bulletin. – 1956. – Vol. 53. – No. 2. – P. 169-176.
13. Sartori G. Parties and Party Systems : A Framework of Analysis / Giovanni Sartori, Peter Mair. – ECPR Press, 2005. – 342 p.
14. Siaroff A. Comparative European Party systems : An Analysis of Parliamentary Elections Since 1945 / Alan Siaroff. – New York : Garland Publishing, 2000. – 484 p.
15. Stone W. Authoritarianism : Left and right / W. Stone, L. Smith // Stone W. Strengths and weaknesses : The authoritarian personality today / W. Stone, G. Lederer, R. Christie. – New York : Springer-Verlag, 1993. – 277 p.
16. Sulakshin S. A Quantitative Political Spectrum and Forecasting of Social Evolution / Sulakshin S. // International Journal of Interdisciplinary Social Sciences. – 2010. – Vol. 5. – No. 4. – P. 55-66.
17. Taylor M. Party Systems and Government Stability / Michael Taylor, Valentine Hermann // American Political Science Review. – 1971. – No. 65. – P. 28-37.
18. Tóka G. Political Parties and Democratic Consolidation in East Central Europe / Gabor Tóka. – Glasgow : University of Strathclyde, 1997. – 76 p.
19. Ware A. Political parties and party systems / Alan Ware. – Oxford, Toronto : Oxford University Press, 1996. – 435 p.
20. Warwick P. Ideological Diversity and Government Survival in Western Democracies / Paul Warwick // Comparative Political Studies. – 1992. – No. 25. – P. 332-361.

ТЕМА 9

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 12

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 12-13

Інститути виборів та виборчих систем – кількісні виміри аналізу

План заняття:

1. Електоральна мінливість (волатильність):
 - a. Концептуальне визначення електоральної мінливості.
 - b. Кількісні виміри електоральної мінливості (індекси Педерсена, Варвіка, Бартоліні і Мейра, загальної електоральної та парламентської мінливості, електоральна мінливості між виборчими та парламентськими блоками).
2. Системи пропорційного представництва (або розподіл мандатів у пропорційних виборчих системах):
 - a. Методи найбільшого залишку (квота Хейра, квота Хагенбах-Бішофа, квота Друпа, квота імперіалі, нормальна та посилена квота імперіалі).
 - b. Методи найбільшого середнього (метод д'Хондта).
 - c. Методи дільників (метод найменшого та найбільшого дільника, середнє арифметичне і геометричне, середнє гармонічне, датська система, метод Сант-Лаге, модифікований метод Сант-Лаге, угорський метод Сант-Лаге).
 - d. Інші методи (метод Хантінгтона, метод Адамса). Порівняння методів поділу мандатів у парламенті.
3. Пропорційність/диспропорційність виборчих систем і виборчих формул:
 - a. Концептуальне визначення пропорційності і диспропорційності виборчих систем.
 - b. Індекси пропорційності виборчих систем (індекс максимальних відхилень, індекс Рея, квадратичні індекси, індекс Алескерова-Платонова, індекс

- Салаі, індекс Гатєва, індекс представництва Грофмана, індекс Гюнтера, індекс Макі-Роуза, індекс Монро, індекс Рябцева).
- с. Индексы диспропорційності виборчих систем (індекс диспропорційності Рея, індекс найменших квадратів Галлахера, індекс диспропорційності виборчих систем Луземор-Хенбі, індекс диспропорційності Грофмана, індекс диспропорційності Лейпхарта, індекс диспропорційності Сант-Лаге, індекс переважного співвідношення Таагепери/Лааксо, індекс максимальної девіації виборчих систем Галлахера).
- д. Индекс близькості (проксимальності) виборів.

Основні поняття:

Вибори, виборча система, електоральна мінливість (волатильність), кількісні виміри електоральної мінливості, індекс Педерсена, індекс Варвіка, індекс Бартоліні і Мейра, загальна електоральна мінливість, електоральна мінливість між парламентськими та виборчими блоками, системи пропорційного представництва, розподіл мандатів у пропорційних виборчих системах, методи найбільшого залишку, квота Хейра, квота Друпа, квота імперіалі, нормальна та посиленна квота імперіалі, методи найбільшого середнього, метод д'Хондта, методи дільників, метод найменшого та найбільшого дільника, середнє арифметичне і геометричне, середнє гармонічне, датська система, метод Сант-Лаге, модифікований метод Сант-Лаге, пропорційність виборчих систем, індекс максимальних відхилень, індекс Рея, квадратичні індекси, індекс Алескерова-Платонова, індекс Салаі, індекс Гатєва, індекс представництва Грофмана, індекс Макі-Роуза, індекс Гюнтера, індекс Монро, індекс Рябцева, індекси диспропорційності виборчих систем, індекс найменших квадратів Галлахера, індекс диспропорційності Луземор-Хенбі, індекс диспропорційності Грофмана, індекс диспропорційності Рея, індекс диспропорційності Лейпхарта, індекс диспропорційності Сант-Лаге, індекс переважного співвідношення Таагепери/Лааксо, індекс максимальної девіації виборчих систем Галлахера, близькість (або проксимальність) виборів, індекс проксимальності виборів.

Список наукових і навчальних джерел:

Обов'язкові джерела:

1. Алескеров Ф. Системы пропорционального представительства и индексы представительности парламента [Електронний ресурс] / Ф.Т. Алескеров, В.В. Платонов. – Москва : ГУ ВШЭ, 2003. – 23 с. – Доступ : https://www.hse.ru/data/2010/05/05/1216436825/WP7_2003_05.pdf
2. Голосов Г. Вопросы совершенствования избирательной системы / Григорий Голосов // Любарев А., Скосаренко Е. Обсуждение проекта Избирательного кодекса Российской Федерации. – М. : ГОЛОС, 2010. – С. 91-97.
3. Голосов Г. О системе Имперіали / Григорий Голосов // Информационный бюллетень Депутатского объединения политической партии "Единая Россия" в Тамбовской областной думе. – 2009. – № 4 (7). – С. 82-86.
4. Голосов Г. Пределы электоральной инженерии : "смешанные несвязанные" избирательные системы в новых демократиях / Григорий Голосов // Полис : политические исследования. – 1997. – № 3. – С. 102-113.

5. Голосов Г. Форматы партийных систем в новых демократиях : институциональные факторы неустойчивости и фрагментации [Электронный ресурс] / Григорий Голосов // Полис. – 1998. – № 1. – С. 106-129. – Режим доступа до ст. : <http://databasebank.ru/55/143>
6. Зарічний М. Елементи теорії соціального вибору / Михайло Зарічний. – Львів, 2001. – 160 с.
7. Карпов А. Измерение представительности парламента в системах пропорционального представительства [Электронный ресурс] / Александр Карпов. – Москва : ГУ ВШЭ, 2006. – 21 с. – Режим доступа : https://www.hse.ru/data/2010/05/05/1216436870/WP7_2006_04.pdf
8. Котегова М. Индексы представительности парламента, избранных по пропорциональной избирательной системе [Электронный ресурс] / Марина Котегова // Журнал о выборах. – 2008. – № 1. – С. 28-31. – Режим доступа до ст. : <http://zakon.ru/Tools/DownloadPublication/54>
9. Платонов В. Применение критериев согласия для оценки представительности парламента [Электронный ресурс] / В. Платонов. – Москва : ГУ ВШЭ, 2004. – 9 с. – Режим доступа : http://www.hse.ru/data/2010/05/05/1216436908/WP7_2004_03.pdf
10. Романюк А. Оцінка переваг і проблем пропорційної виборчої системи на прикладі країн Західної Європи та у світлі парламентських виборів в Україні у 2006 р. / Анатолій Романюк // Вибори та демократія. – 2006. – № 3 (9). – С. 4-10.
11. Романюк А. Оцінка пропорційності виборчих систем країн Західної Європи та України: порівняльний аспект [Электронный ресурс] / Анатолій Романюк // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2007. – № 2(8). – С. 58-63. – Режим доступа до інформації : http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2007_2/visnik_st_21.pdf
12. Election indices [Электронный ресурс]. – Режим доступа до запропонованої інформації : http://www.tcd.ie/Political_Science/staff/michael_gallagher/ElSystems/Docts/ElectionIndices.pdf
13. Sikk A. How unstable? Volatility and the genuinely new parties in Eastern Europe [Электронный ресурс] / Allan Sikk // European Journal of Political Research. – 2005. – Vol. 44. – P. 391-412. – Режим доступа : <http://eprints.ucl.ac.uk/13033/1/13033.pdf>

Рекомендовані та додаткові джерела:

1. Bartolini S. Identity, Competition and Electoral Availability : The Stabilization of European Electorates, 1885-1985 / Stefano Bartolini, Peter Mair. – ECPR Press, 2007. – 327 p.
2. Benoit K. Which Electoral Formula Is the Most Proportional? A New Look with New Evidence [Электронный ресурс] / Kenneth Benoit // Political Analysis. – 2000. – Vol. 8. – No. 4. – P. 381-388. – Режим доступа до ст. : <http://polmeth.wustl.edu/analysis/vol/8/PA84-381-388.pdf>
3. Gallagher M. Comparing Proportional Representation Electoral Systems : Quotas, Thresholds, Paradoxes and Majorities [Электронный ресурс] / Michael Gallagher // British Journal of Political Science. – 1992. – Vol. 22. – P. 469-496. – Режим доступа до запропонованої інформації : https://www.tcd.ie/Political_Science/staff/michael_gallagher/BJPS1992.pdf
4. Gallagher M. Proportionality, disproportionality and electoral systems [Электронный ресурс] / Michael Gallagher // Electoral Studies. – 1991. – Vol. 10. – No. 1. – P. 33-51. – Режим доступа до ст. : https://www.tcd.ie/Political_Science/staff/michael_gallagher/ElectoralStudies1991.pdf
5. Gallagher M. The Politics of Electoral Systems / Michael Gallagher, Paul Mitchell. – Oxford: Oxford University Press, 2008. – 688 p.
6. Grofman B. Electoral Laws and Their Political Consequences / Bernard Grofman, Arend Lijphart. – Algora Publishing, 2003. – 352 p.
7. Gunter C. Proportionality and disproportionality in English county government 1973-1997 / C. Gunter, M. Thrasher, C. Rallings // Cowley P. British Elections and Parties Review / Philip Cowley, David Denver, Andrew Russell, Lisa Harrison. – London : Frank Cass, 2000. – P. 216-234.
8. Kestelman P. Quantifying Representativity [Электронный ресурс] / Philip Kestelman // Voting matters. – 1999. – Vol. 10. – P. 7-10. – Доступ : <http://www.votingmatters.org.uk/ISSUE10/P6.HTM>
9. Laakso M. The Effective Number of Parties : A Measure with Application to West Europe [Электронный ресурс] / Markku Laakso, Rein Taagepera // Comparative Political Studies. – 1979. – No. 12. – P. 3-27. – Режим доступа до запропонованої наукової інформації : [http://www.pratiqsciencessociales.net/exposes/S12.%20The%20Effective%20Number%20of%](http://www.pratiqsciencessociales.net/exposes/S12.%20The%20Effective%20Number%20of%20)

20Parties%20A%20Measure%20with%20Application%20to%20West%20Europe%20(Laakso%201979).pdf

10. Lijphart A. Electoral Systems and Party Systems : A Study of Twenty-Seven Democracies, 1945-1990 / Arend Lijphart. – Oxford : Oxford University Press, 1995. – 209 p.
11. Lijphart A. Thresholds and Payoffs in List Systems of Proportional Representation / Arend Lijphart, Robert Gibberd // European Journal of Political Research. – 1977 . – Vol. 5. – P. 219-244.
12. Loosemore J. The Theoretical Limits of Maximum Distortion : Some Analytical Expressions for Electoral Systems / John Loosemore, Victor J. Hanby // British Journal of Political Science. – 1971. – Vol. 1. – P. 467-477.
13. Mackie T. The International Almanac of Electoral History / Thomas T. Mackie, Richard Rose. – Congress Quarterly, Washington D.C., 1991. – 511 p.
14. Pedersen M. Changing Patterns of Electoral Volatility in European Party Systems, 1948-1977 : Explorations in Explanation / Morgens Pedersen // Western European Party Systems : Continuity and Change / Hans Daalder, Peter Mair. – Beverly Hills, 1983. – 465 p.
15. Perez-Linan A. Neoinstitutional Accounts of Voter Turnout : Moving Beyond Industrial Democracies / Anibal Perez-Linan // Electoral Studies. – 2001. – Vol. 20. – P. 281-297.
16. Powell E. New Approaches to Electoral Volatility : Evidence from Post-communist Countries [Електронний ресурс] / Eleanor Neff Powell, Joshua Tucker // Working Paper, 2009. – 39 p. – Режим доступу до інформації : http://homepages.nyu.edu/~jat7/Powell_Tucker_Volatility.pdf
17. Rae D. The Political Consequences of Electoral Laws / Douglas Rae. – New Haven : Yale University, 1967. – 173 p.
18. Taylor M. Party Systems and Government Stability / Michael Taylor, Valentine Hermann // American Political Science Review. – 1971. – No. 65. – P. 28-37.
19. Warwick P. Government Survival in Parliamentary Democracies / Paul Warwick. – Cambridge : Cambridge University Press, 2007. – 200 p.

ТЕМА 10 ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 13

Кількісні методи в інших сферах політичного аналізу. Підсумкове заняття

План заняття:

1. Кількісні виміри порівняльного аналізу інституту політичних конфліктів.
2. Кількісні виміри етнополітичних процесів та інститутів.
3. Висновки з приводу курсу "Політичні інститути: кількісні виміри аналізу".

Основні поняття:

Інститут, політичний інститут, політичний конфлікти, інститут політичного конфлікту, етнополітичний конфлікт, індексне вимірювання політичних конфліктів, етнічна та лінгвістична фракціоналізація, індекси, індекс ефективної кількості мовних груп, індекс ефективної кількості етнічних груп, індекс ефективної кількості релігійних груп.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ: КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

З метою перевірки рівня розуміння студентами визначеного програмою курсу теоретичного матеріалу, визначення міри засвоєння, успішності оволодіння навчально-дослідницькими та прикладними навичками, уміння самостійного вивчення, а також розв'язання проблем курсу, вироблення навичок письмової та усної самопрезентації використовуємо поточну й проміжну форми контролю.

Поточний контроль успішності студентів

Здійснюється за трьома напрямками:

- контроль за відвідуванням студентами лекційних занять (викладач періодично перевіряє успішність відвідування студентами лекцій);
- контроль за систематичністю та активністю роботи студента у процесі і під час семінарських та інших практичних заняттях;
- контроль за виконанням завдань самостійного опрацювання.

Оцінювання відбувається протягом кожного семестру навчального року із метою контролю рівня засвоєння й творчого застосування знань у вигляді усного опитування, контрольних тематичних завдань, а також термінологічних диктантів, написання творчих і розрахункових робіт (реферату, доповіді, есе, розрахункового порівняльного аналізу) із проблем курсу. Передбачено проведення двох модульних контролів або аналогічних їм заходів у кожному семестрі навчального року.

Всі заплановані форми поточного контролю (окрім модульного контролю або аналогічного заходу) оцінюються за шкалою від 0 до 5 балів, де 5 – це найвища, а 0 – це найнижча оцінка. Із усіх отриманих оцінок (включно із найнижчою – в 0 балів) вираховуються середнє арифметичне, отриманий результат множиться на коефіцієнт – 6. Потім до отриманого цілого числа додаються результати модульних контролів (або аналогічних заходів), які оцінюються від 0 до 10 балів. Максимальна сума двох модульних контролів (або ж аналогічних заходів) є рівна 20 балам. Розрахунковий порівняльний аналіз та доповідь оцінюються в 5 балів, а реферат та есе – в 3 бали. Таким чином формується підсумкова поточна оцінка за семестр, котра не перевищує 50 балів.

Форма підсумкового контролю – залік за результатами поточної успішності. У випадку же бажання отримати вищий підсумковий бал передбачено можливість проведення контролю у формі заліку. Залік здійснюється раз на семестр двічі в рік у формі усного опитування. При цьому студента допускають до підсумкового контролю за наступних умов:

відвідання більше половини семінарських занять (не відвідане із семінарських завдань без поважної причини призводить до втрати 2 балів та до обов'язкового відпрацювання); виконання модульних завдань з позитивною оцінкою (за сумою двох модульних контролів необхідно отримати не менше 10 балів); здобуття у підсумку роботи за кожний семестр не менш 25 балів за результатами поточної та проміжної форм контролю разом.

Залік (за умови проведення) здійснюється в усній формі й покриває весь навчальний матеріал кожного семестру. В даному випадку у виведенні загальної оцінки студента викладач бере до уваги результати як поточного так і підсумкового контролю знань. Частка сумарної оцінки, яку студент отримує з результатів поточної та підсумкової форм контролю разом, становить максимум 50 балів.

ШКАЛА ЯКОСТІ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ

Нац. шкала (іспит)	Нац. шкала (залік)	Рейтингова шкала	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
5 (відмінно)	зарах.	90-100	A	Відмінно (відмінні знання з предмету)
4 (добре)		81-89	B	Дуже добре (рівень знань з предмету вище середнього, однак допущено кілька незначних помилок)
		71-80	C	Добре (загалом добра робота, але є ряд помилок)
3 (задовільно)		61-70	D	Задовільно (задовільний рівень знань з предмету, однак є серйозні недоліки)
		51-60	E	Достатньо (знання з предмету відповідають мінімальним вимогам)
2 (незадовільно)	незарах.	25-50	FX	Незадовільно (для отримання позитивної оцінки необхідна додаткова робота з предмету (право перездачі іспиту/заліку зберігається за студентом))
		1-24	F	Незадовільно (потрібна велика додаткова робота з предмету (для перездачі іспиту/заліку студент повинен здати проміжні форми контролю))

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЄТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка закінчується заліком, становить за поточну успішність 50 балів; на заліку (з бажання студента) теж можна отримати 50 балів. В іншому випадку відбувається подвоєння суми балів, отриманих із наслідків поточного, а також проміжного контролю:

Поточний контроль та самостійна робота												Підсумковий контроль (залік)	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						50	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		

1, 2 ... 12 – теми семінарів в межах змістових модулів. Один змістовий модуль рівний одному навчальному семестру.

ПИТАННЯ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА МОДУЛЬНІ КОНТРОЛІ

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 1:

1. Соціальний і політичний інститут: становлення, еволюція, сучасний стан розвитку.
2. Політичний інститут і політична інституція: становлення і диференціація понять. Функції політичних інститутів.
3. Неоінституціоналізм – як теоретико-методологічний підхід до аналізу політичних інститутів та інституцій.
4. Політична інституціоналізація: концептуальне визначення та детермінування.
5. Кількісний компаративний аналіз політичних інститутів: концептуалізація понять та теоретико-методологічна структуризація підходу.
6. Індекси, індикатори, маркери, вимірювання – понятійно-категоріальний апарат кількісного порівняльного аналізу політичних інститутів.
7. Методи порівняльних досліджень політичних інститутів на підставі індексів – становлення та класифікація.
8. Теоретико-методологічні засади структурування кількісних вимірювань політичних інститутів.
9. Теорія "замороження" партійних систем.
10. Закон кубічного кореня.
11. Закон Дюверже.
12. Закон мінімально-переможних коаліцій.
13. Теорема серединного виборця.
14. Теорія централізації та децентралізації.
15. "Залізний" закон олігархії.
16. Гіпотеза всеохоплення.
17. Закон Вагнера.
18. Демократія та демократизація – кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу (індивідуальні проекти).
19. Індекс політичної демократії Ф. Катрайта.
20. Індекс демократичної дії Д. Нейбауера.
21. Індекс демократизації Т. Ванханена.
22. Індекс політичної демократії К. Боллена.
23. Індекс демократизації Р. Гастіла.
24. "Новий індекс демократизації" К. Херпфера.
25. Демократія/автократія і демократизація/авторитаризація: кількісні виміри аналізу (організаційні проекти):
26. Проект "Політія".
27. Проекти Тату Ванханена (Гельсінського університету).
28. Громадянські права і політичні свободи "Freedom House".
29. Індекси проекту "Ліберальні інститути".
30. Свобода преси: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу.
31. "Індекс свободи преси" організації "Репортери без меж".
32. Проекти оцінювання свободи преси організації "Freedom House".
33. Економічна свобода: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу.
34. "Економічна свобода у світі" інститутів Катона та Фрейзера.
35. "Індекс економічної свободи" фонду "Спадщина".

36. "Світовий огляд економічної свободи" "Freedom House".
37. Політична трансформація: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу.
38. Індекс людського розвитку.
39. Проекти організації "Freedom House": "Нації у транзиті" і "Країни на роздоріжжі".
40. Проекти фонду Бертельсманна: індекс трансформації Бертельсманна і індикатори сталого урядування.
41. Проекти організації "Transparency International": індекс сприйняття корупції, світовий барометр корупції та індекс хабародавців.
42. Класифікація несоціалістичних країн – проект академії наук СРСР.
43. Проект "Політичний атлас сучасності".
44. Глобалізація: кількісні виміри порівняльного політологічного аналізу.
45. КОФ індекс глобалізації.
46. Індекс глобалізації А.Т. Kearney.
47. CSGR індекс глобалізації.
48. GlobalIndex проекту "TransEurope".
49. Індекс глобалізації Маастрихтського університету.
50. Конституціоналізм і кількісні виміри політичного аналізу.
51. Кількісна оцінка та порівняльний аналіз систем державного правління, розподілу та злиття політичної влади.
52. Модель А. Лейпхарта (індекс виконавчо-законодавчих відносин).
53. Модель Х. Чейбуба, З. Елкінса і Т. Гінсбурга (передбачувані атрибути виконавчо-законодавчих систем).
54. Модель Р. Елгі (конституційні системи правління).
55. Модель А. Сіароффа (критика напівпрезиденталізму).
56. Модель П. Кіфера (критика напівпрезиденталізму).
57. Модель С. Скач (типи напівпрезиденталізму).
58. Модель М. Шугарта та Дж. Кері (класифікація політичних систем).
59. Модель А. Кроувела (президентіалізація та парламентаризація).
60. Модель О. Зазнаєва (індекс форми правління).
61. Кількісні виміри порівняльного аналізу інституту соціополітичних поділів (індекс Джині, індекс Алфорда).
62. Теоретико-методологічні підходи до наукового аналізу інституту президентства.
63. Оцінювання сили президентських повноважень – кількісні підходи.
64. Оцінювання сили президентських повноважень М. Шугарта та Дж. Кері.
65. Модель сили президентських повноважень Дж. МакГрегора.
66. Модель вимірювання сили президентів О. Норгаарда і Л. Йоханнсена
67. Оцінювання сили президентських повноважень Дж. Хеллмана і Т. Фрая.
68. Модель визначення президентських повноважень К. Лакі.
69. Модель вимірювання сили президентських повноважень А. Сіароффа.
70. Визначення сили президентських повноважень К. Армінгеона й Р. Карей.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 2:

1. Оцінювання сили президентських повноважень – кількісні підходи.
2. Індекс президентіалізації за методикою А. Кроувела.
3. Методика визначення сили президентських повноважень Е. Тагієва.

4. Українські моделі щодо оцінювання сили президентів (моделі М. Зелінської і Ю. Сурганової).
5. Порівняння моделей вимірювання сили президентських повноважень. Зіставний підхід О. Зазнаєва. Мультипарадигмальний підхід Дж. Фортін.
6. Терміни повноважень президентів: політичні та економічні наслідки.
7. Індекс ефективної кількості кандидатів у президенти.
8. Стабільність урядів – кількісні виміри порівняльного аналізу.
9. Концептуальне визначення поняття "стабільність урядів". Індикатори та способи вимірювання урядової стабільності.
10. Типи урядів і урядова стабільність. Індекс мінімально-переможних коаліцій.
11. Виконавчо-законодавчі відносини та урядова стабільність. Конфлікт у системі виконавчої влади. Вибірчі системи й урядова стабільність.
12. Партійні детермінанти урядової стабільності. Індекс урядової сили та урядова сила перед парламентом.
13. Кількісні конструкції коаліційності.
14. Індекс композиції урядових кабінетів (індекс Шмідта). Норма ідеологічного розриву урядових кабінетів. Індекс ідеологічної різноманітності урядів Додда.
15. Міністерська стабільність. Співвідношення з урядовою стабільністю.
16. Маркерний аналіз повноважень прем'єр-міністрів.
17. Ефективність урядів і систем урядування – кількісні виміри аналізу.
18. Концептуальне визначення ефективності урядів та систем урядування – підходи до порівняльного політологічного аналізу.
19. Внутрішні параметри урядової ефективності.
20. Зовнішні параметри ефективності урядів і систем урядування (модель Кауфмана, Краайа та Мاستруцці – The Worldwide Governance Indicators).
21. Порівняння повноважень/сили парламентів – кількісні виміри політичного аналізу (модель С. Фіша та М. Кроєніга, модель Панчак-Бялоблоцкої).
22. Політична структуризація парламентів – кількісні виміри компаративного аналізу. Визначення, суть, індикатори, маркери, рівні.
23. Кількісні атрибути бікамералізму. Моделі бікамералізму.
24. Партійно-фракційні індикатори структуризації парламентів – кількісні виміри компаративного аналізу (сила, інституціоналізація, стійкість та стабільність).
25. Структуризація парламентів на рівні комітетів – кількісний аналіз (сила, розмір, кількість та інституціоналізація).
26. Парламентська мінливість – дефініювання та операціоналізація.
27. Парламентська та електоральна мінливість. Індекс диспропорційності виборчих систем.
28. Коливання голосів і парламентська мінливість. Закон "кубічного кореня", формула правильного куба.
29. Абсолютна кількість партій: розрахунок та значення.
30. Ефективна кількість партій: операціоналізація та шляхи вимірювання. Моделі Лааксо і Таагепери, Молінера, Голосова.
31. Концепція релевантності політичних партій: теоретичне та практичне значення. Відносний розмір найбільших і найменших партій.
32. Показник двопартійності партійних систем.
33. Концептуальне визначення партійної фракціоналізації та фрагментації.

34. Операціоналізація партійної фракціоналізації: індекси фракціоналізації Рея, індекс Данлеві-Бусека, індекс гіперфракціоналізації Вілдгена.
35. Концепція домінуючої партії – способи вимірювання. Типи партійного домінування (модель Бусека, модель Данлеві, модель Богеардса, модель Пемпела та модель Блонделя, модель Сарторі, модель О'Лірі).
36. Концепція основної (просистемної) партії (модель Шофілда, Грофмана і Фельда).
37. Концепція сильної партії (модель Лейвера і Шепсла, модель Шофілда і Грофмана).
38. Індекси партійної влади (індекс Баншофа, індекс Шеплі-Шубіка).
39. Ідеологія і поляризація у партійних системах – концептуальне визначення.
40. Вимірювання ідеологічної різноманітності партій. Індекс ідеологічності. Зважений індекс ліво-правої електоральної поляризації Бенойта і Лейвера.
41. Політичний спектр – індикатори та маркери політологічного аналізу.
42. Одновимірні/одноосьові моделі політичного спектру.
43. Багатовимірні/багатоосьові моделі політичного спектру.
44. Партійні системи – кількісні виміри порівняльного аналізу.
45. Моделі партійних систем Ж. Блонделя та Дж. Сарторі – кількісний аналіз.
46. Стабільність, стійкість й інституціоналізація партійних систем – патерни аналізу.
47. Концептуальне визначення електоральної мінливості (волатильності).
48. Кількісні виміри електоральної мінливості (індекси Педерсена, Варвіка, Бартоліні та Мейра, загальної електоральної та парламентської мінливості, електоральна мінливості між виборчими та парламентськими блоками).
49. Системи пропорційного представництва (або розподіл мандатів у пропорційних виборчих системах).
50. Методи найбільшого залишку (квота Хейра, квота Хагенбах-Бішофа, квота Друпа, квота імперіалі, нормальна та посилена квота імперіалі).
51. Методи найбільшого середнього (метод д'Хондта).
52. Методи дільників (метод найменшого дільника і найбільшого дільника, середнє арифметичне та геометричне, середнє гармонічне, датська система, метод Сант-Лаге, модифікований метод Сант-Лаге, угорський метод Сант-Лаге).
53. Інші методи розподілу мандатів у пропорційних виборчих системах (Хантінгтона, Адамса). Порівняння методів поділу мандатів у парламенті.
54. Пропорційність/диспропорційність виборчих систем і виборчих формул.
55. Концептуальне визначення пропорційності і диспропорційності виборчих систем.
56. Індекси пропорційності виборчих систем (індекс максимальних відхилень, індекс Рея, квадратичні індекси, індекс Алескерова-Платонова, індекс Салаі,
57. Індекси пропорційності виборчих систем (індекс Гатєва, індекс представництва Грофмана, індекс Гюнтера, індекс Макі-Роуза, індекс Монро, індекс Рябцева).
58. Індекси диспропорційності виборчих систем (індекс диспропорційності Грофмана, індекс найменших квадратів Галлахера, індекс диспропорційності Рея, індекс диспропорційності виборчих систем Луземор-Хенбі, , ,
59. Індекси диспропорційності виборчих систем (індекс диспропорційності Сант-Лаге, індекс переважного співвідношення Таагепери/Лааксо, індекс максимальної девіації виборчих систем Галлахера, індекс диспропорційності Лейпхарта).
60. Індекс близькості (проксимальності) виборів.